

Södermanlands-Nerikes Nation

MAJHÄLSNING

till landsmännen

15

TIERP 1942. TIERPS TRYCKERI AKTIEBOLAG

UPPSALA 1942

Från vår till vår.

Vårfestligheterna år 1941 firades under hävdvunna former. Tidens allvar färgade naturligtvis både kårens officiella vårhälsning på Slottsbacken och de högstämda talen vid Nationens majmiddag men kunde inte inverka hämmande på den friska och välgörande hänförelse, som hör vårfirandet till.

Valborgsmässoafton samlades Södermanlands-Nerikes nation som vanligt till extra landskap och utsåg fil. stud. Ulla Flodkvist till innehavare av kamratstipendiet Einar Petris minne. Den traditionella supén å Gillet intogs under allmän munterhet, inte minst p. g. a. hornboskapsens vilda musicerande, och följdes av gask på Nationen. Därvid utväxlades sedvanliga vårhälsningar med värmlänningarna, och skålar höjdes för både kvinnan och våren "i champagne eller brännvin och sill" — för att tala med Nationens Finlandsstipendiat Väring Jernström i hans versifierade sista april-hyllning.

Till majmiddagen hade ett stort antal äldre och yngre landsmän kommit tillstädes. Nationen hade också glädjen att bland gästerna se en representant för vårt systeruniversitet i Helsingfors, prof. Kaarlo Kaira, som i ett anförande underströk betydelsen av fortsatta vänskapliga och hjärtliga förbindelser mellan Finlands och Sveriges studenter. Andre kurator, med. kand. Uno Murray, talade för hembygden. Inspektor, prof. Jöran Sahlgren, erinrade värtaligt och gripande om Finlands hjältemodiga försvarskamp för hela den västerländska kulturen och hyllade det goda kamratskapet och den ungdomliga entusiasmen, i en hård och oviss tid vårens löften för framtiden. De "gamles" tack framfördes av prof. Rutger Sernander, medan dir. Fritiof Söderbäck berättade minnen från seklets början. Krönikan föredrogs av fil. kand. Gunnar Lagerstedt. Tacksamheten och glädjen över att åter få komma tillsammans till denna traditionsrika och angenäma middag var detta år icke att taga miste på. De skapade också den hjärtliga och värdiga stämning, som gjorde dagen till en oförgätlig högtid.

Den 12 maj samlades nationen till terminens sista landskap. Rektor Nils Lundqvist, Stockholm, valdes till hedersledamot såsom en erkänsla för det föredömliga intresse han städse visat sin gamla nation, bl. a. genom donationen till Einar Petris minne. Fil. stud. Astrid Myrin valdes till senior. Till Förste kurator omvaldes teol. kand. Tore Anshelm. Bibliotekarie blev fil. mag. Gunnar Holmberg och klubbmästare fil. stud. Sven G. Svenson. Bland landskapsbesluten förtjänar omnämnas

Nationens nyländska gäster vid vårfesten.

fastställandet av nationsband, för landsmaninna rosett, i nationsfanans färger: svart, gult, rött och vitt. Sådant band har visat sig vara av god dekorativ verkan — varom motsvarigheter inom flera andra studentnationer bära vittne — och har tidigare förekommit inom nationen, t. ex. under spexturnén 1935.

Vårfesten gick av stapeln den 17 maj, med dåligt väder men gott humör. Nationen hade även denna gång glädjen att hälsa tvenne nylänningar, medicine kandidaterna Louis Bardy och Felix Heikel, som sina gäster. Fil. stud. Varing Jernström, också från Nylands nation och gäst vid vårfesten, räknades numera som naturaliserad sörmlandnärking! Besöket återgäldades senare vid de finländska studenternas vårfest i Helsingfors, då nationen representerades av sin Andre kurator, med. kand. Uno Murray, och jur. stud. Erik Jonsson (Lars Erkman) såsom Nylands nations gäster.

Kuratorsrummet

med Andre kurator, jur. stud. Erik Reuterswärd i arbete.

När Nationens Finlandsstipendiat Varing Jernström efter tre månaders upsalavistelse och lyckligt avlagd filosofi-tentamen vinkades av vid tåget, följdes han av nationens tacksamma tankar och uppriktiga önsknings om välkommen åter.

Men då var läsåret redan förbi, och den efterlängtdade sommaren hade kommit! Man hade väntat sig att Upsala och nationen skulle avfolkas, men istället fann man oväntat många studenter kvar. De militära inkallelserna under året hade för flera spolerat de optimistiska studieplanerna och det gällde nu att taga vara på tiden. Nationslokaler voro flitigt besökta och herr Edén fick lämna ut mer än vanligt många nycklar till nationshuset, som i vanlig ordning stängdes någon gång i mitten av juni. — — — På bakgården frekventerades pingpongbordet flitigt och då och då fann man äldre landsmän i livligt fotbollsspel med Jonas' och Sune Lindqvists pojkar. På Arkadiens balkonger och i trädgården sutto landsmännen i vilstolar med böckerna framför sig och sökte med solens hjälp få en hudfärg liknande badortsgästernas. Saffkalasen avlöste varandra och då och då äntrade landsmännen spårvagnen till Graneberg för att få ett välbehövligt svalkande

dopp i Mälaren vid Studentkårens hemtrevna gård, Vårdsätra. — — — Livet gick lugnt och stilla fram och så småningom kom Bastiljdagen.

En "bastiljstormning" i traditionell stil ansågs på grund av tidsomständigheterna detta år mindre lämplig, varför denna fest inställdes, liksom senare även kräftsexan.

Det intensifierade studiearbetet och examenshetsen som karakteriserar universitetslivet av idag tog sig även andra uttryck än flitig sommarläsning i Upsala. Läraraspiranter från nationen etablerade här och var i landet ferieskolor, därigenom sökande få praktik till sitt kommande yrke och ett välbehövligt ekonomiskt tillskott till den stundande terminen. I några landsortstidningar kunde man finna kvicka och spirituella reportage och kåserier om bl. a. dansbanceländet och studentiskan av idag undertecknade med Ebo och Li, bakom vilka signaturer dolde sig landsmaninnorna fil. stud. Else-Britt Olsson och fil. stud. Marianne Lindström. — — Frivilligt beredskapsarbete lockade även en och annan studentska under det att ett stort antal studenter med mer eller mindre tvång fick ägna sina krafter i fosterlandets tjänst. — — Till den kräsna stockholmspublikens underhållning under sommaren bidrog livligt landsmannen Lars Erkman, som på Chinarevyn med sin "Kyss och en sång" på fyra filmspråk gjorde stor framgång.

Den 21 aug. samlades några äldre landsmän med Förste kurator och prof. Rutger Sernander i spetsen på kyrkogården, varvid nedlades en krans på prof. Olof Hammarstens grav i anledning av 100-årsdagen av hans födelse.

Så småningom nalkades september och ankomstkatalogen i nationsvestibulen började bli allt mera fulltecknad med landsmännens nya bostadsadresser. Man sparade allmänt på 1-kronan, som utgör plikten för försummad anteckning om ankomst. En och annan nybakad student och studentska sökte sig till kuratorsmottagningarna för att genomgå den långa och tålmodsprövande inskrivningen.

Den 26 sept. på höstterminens första ordinarie landskap fick nationen och landsmännen stifta bekantskap med årets recentiorer, då de i vanlig ordning presenterades för nationen och Inspektor. Antalet var detta år mindre än vanligt, sannolikt till stor del beroende på de nya värnpliktsförhållandena för de nykorade studenterna. Vid landskapet valdes till senior assistent Elvir Lander. Den vid vårterminens sista landskap till bibliotekarie valde fil. mag. Gunnar Holmberg hade genom

tjänst på annan ort måst avsäga sig sitt ämbete, varför fil. mag. Erik Rankka valdes till förvaltare av nationens värdefulla bokbestånd under det stundande läsåret.

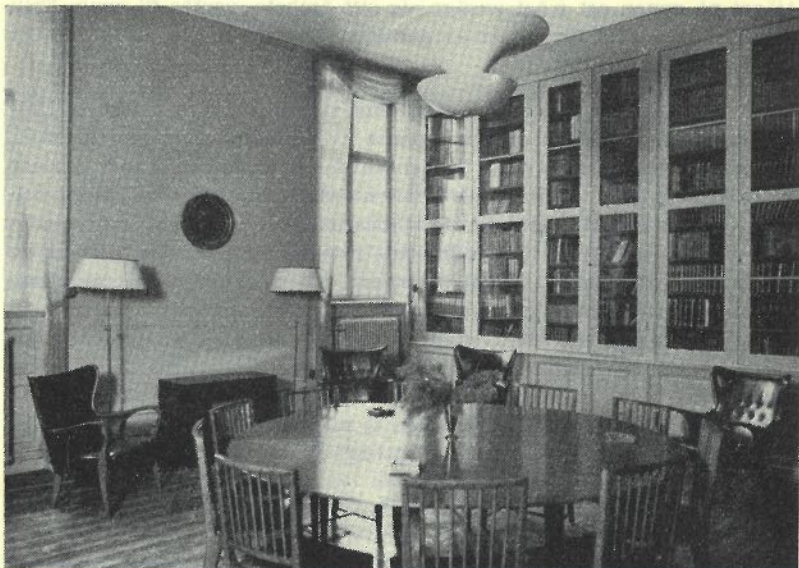
Några dagar senare, den 4 okt., kom så recentiorernas fest. I Universitetets aula hälsades de välkomna av Universitetets representant, Statsrådet Westman, och av Studentkårens nyvalde ordförande, docent Hans Cnattingius. Senare på kvällen fylldes nationen av äldre och yngre landsmän, som kommit till stades för att lära känna årets recentiorer och se och höra hur de klarade proven, som ställdes till dem av "skändarkvartetten" Lidholm, Österberg, Morin och Wallensteen. Som vanligt konstaterades att kvaliteten på nykomlingarna var sämre än vanligt, men som sig bör lyckades Förste kurator så småningom inge recentiorerna nytt hopp och lät dem upptagas i nationens krets. Den blyghet och tillbakadragenhet som påståtts utmärka forna tiders recentiorer kunde man senare på kvällen ej iakttaga. Aldersgränserna försvunno och glädjen stod som vanligt högt i tak.

Den 25 oktober kallade nationens klubbmästare Sven G. Svenson landsmännen åter samman till fest, terminens första och sista nationsafton. Fil. dr. Gösta Attorps talade om "Närke i litteraturen", ett anförande som fängslade alla de närvarande och som in extenso finnes på annan plats i denna Majhälsning, då ämnet helt säkert intresserar fler än de landsmän som hade glädjen besöka festen. Klubbmästaren assisterad av bl. a. Ake Mossler, Ellen Jungmark och Else-Britt Olsson svarade för kvällens lättare underhållning i form av en radioutsändning, som i sin något improviserade form rönt allmänt bifall.

Under hösten firade den alltid ungdomlige lektor Matts Essén sin 60-årsdag. Matts som denna dag tog emot i sin trädgård blev föremål för omfattande hyllningar, då ej mindre än fyra deputationer från nationen framförde sin lyckönskan till sin vördade landsman och hedersledamot. — — — Några veckor senare lät lektor Essén till nationen överlämna 200 kr. i försvarsobligationer som en ev. grundplåt till ett Oppunda härads stipendium i Arkadien.

Den 2 nov. inföll så professor Rutger Sernanders 75-årsdag. Än en gång fick Rutger tydliga och synliga bevis på nationens stora uppskattning av sin f. d. inspektor, för hans person och för hans stora livsverk i vetenskapens och humanitetens tjänst. Nationens egentliga hyllning framfördes först en vecka senare vid gåsmiddagen, som till stor del blev Rutger Sernanders fest.

Gåsmiddagen inträffade den 8 nov. och dagarna innan hade förvaltningsdirektionens revisorer och representanter för hemortens sparban-

"Yttre biblioteket" i restaurerat skick.

ker granskat nationens ekonomiska förvaltning och studielånefonden. Gåsmiddagen föregicks som vanligt av ett nationsfullmäktigesammanträde, varvid bl. a. skattmästaren bibl. Jonas Samzelius omvaldes och vissa uppmjukningar i stadgarna och reglementet för studielånefonden fastställdes. Skattmästaren meddelade samtidigt även att restaureringen av nationshuset nu på det hela taget kunde anses avslutad.

Även detta år blev gåsmiddagen höjdpunkten på höstterminens festprogram. Närmare hundratalet äldre och yngre landsmän hade hörsammat nationens kallelse och från främmande ort hade kommit tillstädes bl. a. bankdirektör Carl Wellander, Nyköping, lektor Martin Sjöström och byråchef Rolf Sohlman, Stockholm. Som nationens gäster såg man rektor Nils Lundqvist, Stockholm, bankdirektör och fru Charles Löfgren och disponent Albin Rapp, Örebro. — Trots de rådande restriktionerna kunde klubbmästaren med Gillechefen dir. Svanfeldts benägna hjälp servera både svartsoppa och gås, vilket av alla livligt senterades. Förste kurator hälsade nationens nyvalda hedersledamot, rektor Lundqvist, och drack enligt traditionen honom till i den Wibergska kannan. Då tio år förflutit sedan professor Jöran Sahlgren tillträdde sitt ämbete som nationens Inspektor överlämnades till honom

ett av en landsmaninna sytt bordsstandar med nationens vapen. Nationens f. d. Inspektor Rutger Sernander, som i dagarna fyllt 75 år, hälsades av Förste kurator och karakteriserades med orden: "ett föredöme för ärligt arbete, en förkämpe för rätt och sanning, en symbol för mänsklighetens strävan mot ljuset". Rektor Lundqvist, som senare i ett innerligt varmt och gripande tal tackade för vad nationen och hembygden haft att skänka honom, hyllade särskilt några av de gestalter han mindes från sin upsalatid, främst bland dem Rutger Sernander, om vilken orden lödo: "en hövding i sin vetenskap, som akademisk lärare, i kamratskap och som människa". — — — Från Nylands Nation i Helsingfors överlämnades genom med. kand. Felix Heikel en hedersgåva till prof. Sernander för hans insatser i svensk-finländskt samarbete. Bankdirektör Wellander hyllade nationens 75-åring med följande strofer:

Det var en tid, när blodet sjöd
i vårens aningsstunder,
då livet all sin fullhet bjöd
och solen steg var morgon röd
mot nya himlauder,
då ingen möda var för tung
och Du var farligt ung.

Det var en tid för forskarbragd,
för tankar, frejdigt tänkta,
för marsch mot bergen av smaragd
på vägen med rubiner lagd
och kullar daggbestänkta,
då skönhetsyn och ideal
tog form i Dina tal.

Det var en tid, av morgonglans
och levnadsglädje spunnen,
då vänskap bjöds och vänner fanns
och outtömlig tillgång fanns
av kraft i ungdomsbrunnen,
då Du vid Flottsund dagen slöt
och nattsexfrukost njöt.

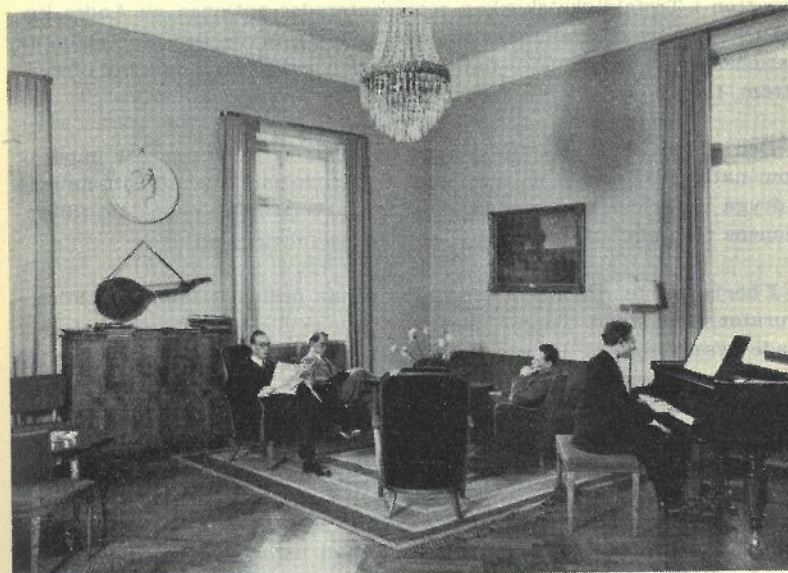
Det var en tid, då striden stod
 på tankens vädjobana.
 Den kampen krävde vett och mod.
 Envar gick fram på sin metod
 att nya tider dana.
 I främsta flocken, där man stred,
 var Du förvisso med.

Det var en tid att goda värv
 av redligt hjärta öva.
 En annan livsform, hård och kärv,
 av ångest mättad och fördärv,
 oss givits nu att pröva.
 Dock än i vimlet syns trots allt
 Din unga ljusgestalt.

Du står aristokratiskt smal
 och föga böjd av åren.
 Du står där lika genial
 och håller evigt unga tal
 om evigt unga ideal
 och framtiden och våren.
 Hell Dig och flammorna Du tänt,
 Du evige student.

På sitt sedvanligt fängslande sätt tackade till sist Rutger Sernander för hyllningarna. Jur. stud. Lars Wellander — biträdd av sin luta — sjöng ut sin hyllning till Kvinnan och Gåsen och t. f. Andre kurator, jur. stud. Ake Mossler, hade för dagen utbytt sin höga ämbetsstol mot krönikörens och lät i en elak, något lögnaktig men spirituell krönika gissla landsmännen. Som vanligt trädde sedan dansen till arla morgonstund.

Medan landsmännen voro inbegripna i ivriga tentamensstudier samlades så nationen den 10 dec. till höstterminens sista ordinarie landskap, varvid till nationens hedersledamot kallades professor Dick Helander och valdes till Andre kurator för år 1942 jur. stud. Erik Reuterswärd. Fil. mag. Gösta Brogren valdes till senior och fil. mag. Gunnar Annell utsågs till innehavare av nationens enskilda stipendium.

Nationens nya musikrum.

Luciamorgonen väcktes flera äldre landsmän ur morgonslummern av en skara sjungande, nattskjorteklädda landsmaninnor med klubbmästarinnan Asa Lindqvist i spetsen, vilka bjödo kaffe på sängen, därigenom sökande sona att studentskornas Lucia-fest måst uppskjutas till påföljande dag, söndagen den 14 dec. Festen blev som vanligt mycket lyckad, trots att studentskorna i den traditionella kabareten med stor virtuositet sökte framhäva de manliga nationsmedlemmarnas svagheter. Baletten, utan vilken man ej längre kan tänka sig en Luciafest, var denna gång om möjligt bättre än vanligt. Notarien Ake Leissner axlade Lukas mantel och hanterade glöggsleven med sådan skicklighet, att många beklagade att han numera svårligen kunde bli nationens klubbmästare.

Det under hösten fungerande "klubbmästarparet" fil. kand. Sven G. Svenson och jur. stud. Asa Lindqvist har på ett föredömligt sätt och med stor heder skilts från sina stora och svåra uppgifter, och kunna till stor del taga äran åt sig av de lyckade nationsfesterna.

En av årets sista dagar avled på Akademiska Sjukhuset nationens hedersledamot, med. dr. Gustaf Neander. Vid en minnesandakt på ny-

årsafton i Trefaldighetskyrkan representerades nationen av Andre kurator. Vid gravsättningen i Finnerödja paraderade den florbeklädd nationsfanan och nedlades nationens krans av kyrkoherde Bo Löwenström, Laxå.

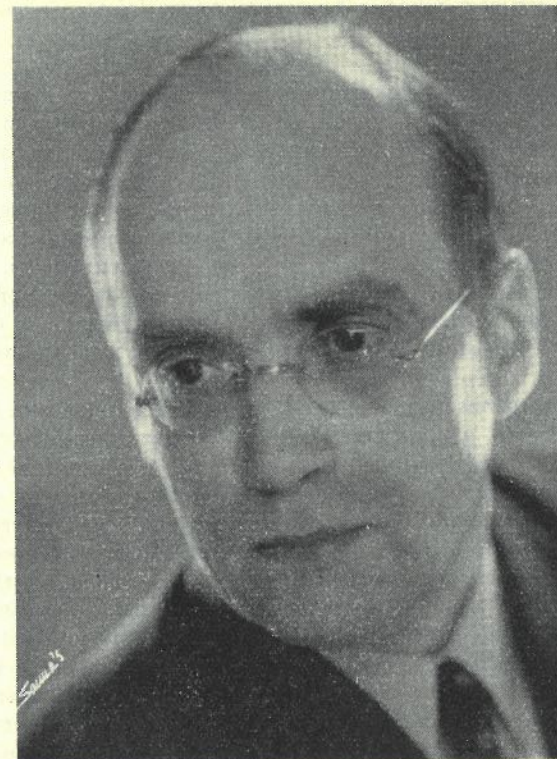
Den 21 jan. 1942 frånträdde professor Jöran Sahlgren sitt uppdrag som nationens Inspektor. Professor Sahlgren har innehaft sitt ämbete i dryga tio år och för hans oegennyttiga arbete under denna tid till nationens fromma, står nationen i stor tacksamhetsskuld.

I början av febr. hölls vårterminens första ordinarie landskap. Förste kurator, teol. kand. Tore Anshelm, vilken skulle avflytta från staden, hade av sagt sig sitt ämbete och med. kand. Sven Kraepelien valdes för återstående delen av läsåret till Förste kurator. Till klubbmästare valdes med. kand. Bengt Persson och till klubbmästarinna omvaldes jur. stud. Asa Lindqvist. Förutom diskussion om stadgeändringsförslag rörande nationsfullmäktige och Inspektors rättigheter fastställdes reglemente för stipendiet "Einar Petris Minne". Detta stipendium, tillkommet genom en vacker donation av rektor Nils Lundqvist till minne av hans avlidne medkurator Einar Petri, skall enligt reglementet utdelas om fondens avkastning det medgiver årligen den 30 april av Landskapet till "landsman, som gjort sig känd som god kamrat och fullgjort sina skyldigheter mot nationen".

Efter diskussionsmöten och provval förrättades den 28 febr. inför Universitetets Rektor val av ny Inspektor för nationen, varvid enhälligt valdes professor Dick Helander.

Samma dag nationen valt sin nye Inspektor skulle det nästan årligen återkommande slädpartiet gå av sin stapel, men den hårda och bistra kylan avskräckte landsmännen för att anteckna sig på deltagarlistorna, varför slädpartiet måste inställas och festen i all hast omändrades till en enkel klubbafton, där den enda materiella trakteringen bestod av medhavda smörgåsar och pilsner. Många landsmän voro till stades och den nye teaterdirektören fil. stud. Olov Lönnqvist visade tydligt i sin underhållning att nationen gjort ett lyckligt val.

Nationens nye klubbmästare, med. kand. Bengt Persson debuterade den 21 mars vid en nationsafton. Andre kurator som för kvällen presiderade hälsade professor och fru Dick Helander välkomna till nationen som dess inspektorspar, men vände sig för kvällen särskilt till professor Helander i hans egenskap av nationens nyvalde hedersledamot och överlämnade till honom nationens kallelsebrev. — Med känt mönster från Vecko-Journalen lät teaterdirektören framföra en kabaret "Och

Nationens Inspektor professor Dick Helander.

människorna skola lyftas i änden", där man bl. a. i en sketch tycktes sig förmärka uppsalavistelsens skadliga inverkan på den "lantliga" re-centiorskan.

Även under det gångna året har nationen haft kännning av de militära inkallelserna och många såväl äldre som yngre landsmän ha kortare eller längre perioder axlat kronans kapp. När värfestligheterna skulle taga sin egentliga början inkallades klubbmästaren, fil. stud. Karl-Otto Österberg, och i hans ställe fick fil. kand. Sven G. Svenson rycka in. Andre kurator, med. kand. Uno Murray, vistades under hela höstterminen "på obekant ort" och under hans frånvaro förvaltades Nationens kassor med den äran av f. d. Andre kurator, jur. stud. Ake Mossler. — — — Omkring 1 mars inkallades Förste kurator och Bib-

liotekarien och som vikarier fungerade Andre kurator resp. fil. mag. Gunnar Lidholm.

Hembygdsnämndens verksamhet har under året varit mindre livlig. Sommarkursen måste på grund av tidens svårigheter även detta år inställas, men hembygdsnämndens energiske ordförande, teol. stud. Gunnar Westerlind, välver redan planer för kommande sommar, med något mindre kostsamma och anspråksfulla former för kursens anordnande. — — — Tänkande på bristerna i svensk hembygdsdramatik utlyste hembygdsnämnden före jul en pristävlan med 200 kr. som pris till den, som författade ett lämpligt teaterstycke att ev. uppföras vid sommarens hembygdskurs. Vid tävlingstidens utgång hade dock inga aspiranter på den stora summan låtit anmäla sig till prisnämnden.

Samhörighetskänslan med och intresset för det finländska broderfolket har under det gångna året fördjupats. Efter utbrottet av Finlands sista krig har kontakten med Nylands Nation i Helsingfors av naturliga skäl varit ringa. En av nationens nyländska gäster vid vårfesten, med. kand. Felix Heikel, tvingades av sjukdom kvar i Sverige under sommaren och tillbringade under hösten konvalescensen i Upsala, denna tid dock som Värmlands Nations stipendiat, men hans egentliga hemorts rätt i Upsala kunde ingen taga miste på. Landsmännen lärde känna Felix som den sanne nylänningen, och i hans person tyckte vi oss förmärka kontakten med vår broder nation på andra sidan Bottenhavet. — Tvenne insamlingar, den ena till förmån för finländska sårade studenters vistelse i Upsala, den andra till förmån för sjuka finländska barns uppehälle i Sverige, har under året ägt rum på nationen. Den förstnämnda insamlingen som ägde rum i samverkan med Studentkåren rönste ej särskilt stort intresse, under det att den sistnämnda organiserad av några landsmän gav ett över alla förväntningar glädjande resultat i det att närmare 4,000 kr. tecknades, varigenom nationen kunde bekosta 6 månaders vistelse för 7 barn från Finland vid Upsala-kretsen av Svenska Röda-Korsets barnhem vid Ekolnsnäs. Det har för nationen varit en stor glädje och tillfredsställelse, att på detta sätt få lämna en ringa hjälp till det kämpande och lidande broderfolket. — — — Från det övriga nordiska studentsamarbetet kan nämnas att under året 4 norska landsflyktiga studenter blivit inskrivna i nationen.

Vid den ryska evakueringen av Lettland sommaren 1941 bortfördes enligt pålitliga uppgifter dåvarande kyrkoherden i Riga, Edgar Rumba, med maka och två barn. Rumba inskrevs i nationen 1928 och avlade teol. lic.-examen 1933; han skattades högt för sitt älskvärda väsen och vi hoppas ännu, att han är i livet.

Under året har många uppskattade och värderade landsmän avlidit.

Vilhelm Gödel.

Vilhelm Gödel. En strålande vacker majkväll, pingstafton 1941, firade flertalet av 1886 års kvarlevande studenter vid Karolinska läroverket i Örebro sitt 55-årsjubileum med Vilhelm Gödel som en vital deltagare. Jag träffade honom några få dagar därefter; nu som så ofta tidigare hade vi en kär anledning att tala om en mångfald landsmän, flertalet döda, några levande. För honom var det hans ynglinga- och studentårs kamrater, för mig var det mest "historiska" namn men också påfallande många, vilka jag fått glädjen att lära känna. Ytterligare några dagar och min forne chef var död.

Vilhelm Gödel var en obestridligt stark ledarförmåga. Som biblioteksman, hans vitæ genus, kom han att betyda mycket. På en mera framskjuten post — och dit syftade han — än den han nådde, hade han förmodligen kunnat skänka mer utöver vad som nu förunnades honom.

Nu framstår han som en av våra relativt förste lärdomshistorici, som Riksdagsbibliotekets skapare i dess modärna gestalt, bl. a. som ett förvaltningsbibliotek, som detta biblioteks chef under nära 25 år och som en hängiven skildrare av sin hembygd, Nora bergslag, speciellt under 1870-talet.

Som bibliotekschef var Gödel i många avseenden idealisk. Hans vyer voro friska. Snabbt och träffsäkert kunde han skilja mellan stort och smått. Detta är nog nyckeln till att han lyckades hinna med så mycket under sina kraftigaste år. Senare förlorade han i någon mån intresset för fortsatt organisatoriskt nyskapande. Detta får delvis ses mot

bakgrunden av hans besvikelse över att icke få än större arbetsfält, närmast då att bli riksbibliotekarie. I samarbetet med sina tjänstemän var han rättvis, uppmuntrande och en god rådgivare. För utomstående kunde han synas "karsk" men han var till sitt grundväsen vänlig och öppen. Hans berättarförmåga, kanske stundom litet siratlig, var oftast mycket fängslande.

Sina sista år som biblioteksman och sedan sin arbetstid som pensionerad ägnade Gödel huvudsakligen åt bibliotekshistorisk forskning och delvis i anslutning härtill åt memoarskrivning. Han har sålunda publicerat sina ovan antydde barndomsminnen från Bergslagen och några smärre avhandlingar i anslutning härtill. Han efterlämnade i tryckfärdigt manuskript en skildring från sin tjänstgöringstid vid Kungliga Biblioteket, i huvudsak sammanfallande med Carl Snoilskys cheftid därstädes. Detta manuskripts utgivande i tryck är en angelägenhet av allmänt intresse. Som en fortsättning härpå hade Gödel tänkt sig sina minnen från Riksdagsbiblioteket, inledda med en bibliotekets historik från dess tillkomst. Mycket material finnes samlat men knappast något sammanhängande manuskript.

Om sina Upsalaår och sitt medlemskap i vår Nation talade Gödel gärna, ofta dock betonande hur litet omständigheterna tilläto honom att deltaga i det "glada" studentlivet. Bjudningarna hemma hos Nationens inspektör Olof Hammarsten levde tydligen i särskilt kärt minne.

Sven Sernander.

Sten Wickman.

Sten Wickman. Höstterminen 1914 satt en kväll en liten krets av landsmän på ett av nationens studentrum. De gamla sångerna ljödo och timmarna flögo. Efter Gamla Klang blev Sten stående: "Vet ni egent-

ligen, vad ni sjunga? Det här är inte vilken sång som helst, detta är vår stora sång, och den handlar om Kärnan. Men det skall höras också!"

Vi veta, att han här vunnit anklang i alla studenthjärtan.

Denna episod är typisk för Sten Wickman. Hos sina medmänniskor sökte han efter det väsentliga, det goda hjärtelaget. Fann han, vad han sökte, betydde övriga omständigheter föga, fann han det inte, drog han sig tillbaka.

För de mer eller mindre avsigkomna, för människorna på skuggsidan, ömmade han starkt, och det var endast naturligt, att han slutligen fann sin livsuppgift i arbetet bland de sinnessjuka. Av dessa patienter var han älskad såsom få, och han var för dem en så god läkare, därför att han var en sådan god människa.

Wilhelm Behrman.

Karl-Erik Forsslund var ju inte född i Dalarna utan i Västmanland. Han bodde heller aldrig i det egentliga Dalarna utan i Västerbergslagen. Men för svenska folket blev han dock efterhand den dalskaste av alla dalska dalkarlar. Och när han dog, var det inte bara en vacker tillfällighet utan något djupt symboliskt, att två av Dalarnas bästa spelmän på fiol och flöjt spelade den obeskrivligt dalska fäbodpsalmen från Älvdalen vid hans kista. Dalfolket självt såg i honom en av sina trognaste söner, och med rätta.

Ty hela sitt stora dagsverke ägnade han ju Dalarna. Med hela sin heta själ, sin fantasikraft och förmåga att egga andra arbetade han i nära femtio år på att resa Kopparbergs län ett äreminne evärdligare än kopparn. I sin hemsocken Ludvika skapade han inte bara den berömliga folkhögskolan Brunnsvik utan också den förnämliga Gammelgården. I dikt, i tal, i sakbeskrivning hyllade han det landskap, som han genomvandrat i alla väderstreck och vid alla årstider. Han var också sällsynt skickad för detta genom sin mångsidiga begåvning: en naturvetenskapligt bildad humanist, diktare och musiker finner man inte så ofta. Alla de skenbart stridiga vattendragen i hans väsen strömmade mot ett gemensamt mål och bildade till sist den starka personlighetens älv. Det blev naturligt för honom att kalla Dalälven en broder. Lika naturligt blev det för honom att i älven se en sinnebild av allt mänskolvivs väg från de hemlighetsfulla källorna i de blå bergen ner mot det allfamnande havet. Ur denna vision, denna plötsliga uppenbarelse sprang jätteverket om Dalarna fram — ett verk, där han ville i förtätad form skildra allt vad livet rymmer under bilden av en särpräglad provins.

Hans hem, Storgården, var ett andligt elektricitetsverk, varifrån kraft och ljus strömmade ut. Ytterst få svenska författarhem ha varit så sökta av ungdom som hans. Själv blev han med åren alltmer lik den gamle Pan. In i det sista var han full av eld och iver. Nej, han är icke att glömma.

Harry Blomberg.

Professor em. **Efraim Liljeqvist** var vid sin död (20/8 1941) nära 76 år gammal. Trots det att han under de allra sista åren av sitt liv åldrats märkbart, bevarade han ända till slutet ett nästan okynligt studentlyne. Sista dagen han levde hade han mot sin läkares föreskrifter begivit sig ut på en långpromenad från Tyinge sanatorium tillsammans med en musikvän. När han återkom, var han mycket trött. Man hjälpte honom i säng, och han somnade lugnt. Ingen såg honom mera levande. Han fick sannolikt en stilla och ögonblicklig död under sömnen.

Efraim Liljeqvist var en av Carl Yngve Sahlins och Erik Olof Burmans älsklingslärjungar. Hans livliga intelligens, skarpa minne, ogenerade diskussionslystnad och effektiva flit gjorde intryck på fäderna. Med Burman delade han också sina varma musikaliska intressen. Man skulle ha velat ge mycket för att få höra den knivskarpa dialektikern spela fiol med Efraim som ackompanjatör. I Sörmland-Nerikes nation fungerade Efraim som sång- och musikanföreläsare vt 1888, och läsåret 1889—90 som bibliotekarie.

Egentligen kunde Efraim Liljeqvist ha blivit en lika god historiker som filolog eller fysiolog. Fast han längre fram var med bland Heimdals stiftare, kände han en stor och varaktig sympati för Hjalmar Öhrwall, under vilkens ledning han studerade fysiologi. Men med sina vidfamnande intressen var Efraim Liljeqvist filosof från början och förblev det, trots frestelser i andra riktningar. Han gjorde en rask karriär: fil. d:r vid jubelfesten 1893 och omedelbart docent vid universitetet. På Vitalis Norströms initiativ knöts han redan året därpå till Göteborgs högskola, där han verkade som andre lärare i filosofi med full professorstjänstgöring ända till 1906, då han utnämndes till professor i praktisk filosofi vid Lunds universitet.

Göteborgsperioden var E. L:s mest produktiva och sannolikt lyckligaste tid. Han synes där ha utvecklats alla sina charmerande egenskaper som vetenskapsman, lärare och sällskapsmänniska. Johannes Paulson, Högskolans dåvarande rektor, har i sina otryckta memoarer givit honom sällsynt höga vitsord. Liljeqvists vetenskapliga intresse var framför allt knutet dels till en historisk analys av den boströmska filosofien, dels till en saklig prövning av densamma med hänsyn till den

nyare psykologien och värdeteorien. Som hans förnämsta vetenskapliga prestation torde man kunna räkna hans analys av Meinongs allmänna värdeteori (i Göteborgs högskolas årsskrift, 1904).

Efter flyttningen till Lund gifte sig E. L. med Gertrud Hartleben, en syster till den kände tyske författaren Erich Hartleben. Genom sitt äktenskap kom han i ännu intimare kontakt med det tyska kulturlivet, som han redan under sitt första studentår och sedan vid många tillfällen lärt känna på ort och ställe. Sällan tillbragte han efter sitt giftermål någon sommar i Sverige, och under världskriget gästades hans hem i Lund flitigt av unga tyska släktingar och andra krigsbarn. Bland dem befann sig nuv. professorn i Strassburg, Otto Höfler. På föredragsresor i Tyskland, Holland, Baltikum och Finland presenterade och representerade E. L. svensk filosofi på ett sätt, som vi ha all anledning att vara tacksamma för. Hans internationella anseende symboliserades klart i den festskrift, han fick mottaga vid avgången från professuren 1930. Men dessvärre medförde också dessa utländska relationer, att han i viss mån förlorade kontakten med den moderna svenska utvecklingen.

I sin undervisning och sitt umgänge med studenter och vänner förblev Efraim Liljeqvist alltid en generös natur. På hans seminarier rådde den mest obegränsade yttrandefrihet. Medlemmar av D. Y. G. och Clarté drabbade där vänskapligt samman med ungsvenskar och nationella. E. L. var lika dräpande i sina repliker, som vesslesnabb i sina kringgående rörelser. Hans hjälpsamhet mot studenter och kolleger i vetenskapliga och stundom personliga ting var storartad. I Filosofiska föreningen var han under årtal den främste debattören. Jämte filosofien var musiken fortfarande hans käraste skötebarn. Han var ordförande i Lunds Studentsångförening 1908—12, inspector musices i många år och hedersledamot i Lunds orkesterförening. E. L. hade inga bröstsvingar, och hela hans kvarlåtenskap donerades till universitetet för att främja Akademiska kapellets verksamhet.

Hur vidsträckta relationer Efraim Liljeqvist än fick, så höll han dock alltid fast vid sin födelsestad, Örebro, och vid sin hembygd. Hans pietet var både äkta och varm. När han blivit emeritus, gjorde han en rundresa genom Sverige, under vilken han särskilt återknöt de personliga förbindelserna med sin släkt. Hans och hans hustrus stoft är förvarat i urnor på Örebro kyrkogård.

De som haft förmånen att äga Efraim Liljeqvists vänskap, skola aldrig glömma honom.

Elof Akesson.

Sten Neppelberg.

I slutet av oktober nåddes nationen av det smärtsamma budskapet, att en landsman stupat som frivillig på östfronten. Blott mycket kort tid hade nationen fått räkna Sten Neppelberg som sin medlem, men den förlorade i honom en stark och fin, i ett märkligt livsöde danad personlighet.

Som gymnasist måste han av ekonomiska skäl avbryta sin skolgång och taga värvning. Så arbetade han sig fram till AUS, och studentexamen hägrade nu åter för honom efter långa, mödosamma år. Men nu kände han starkt kallelsen att gå ut som missionär. Studentexamen vid AUS medför emellertid förpliktelse att fortsätta på den militära banan. Neppelberg måste då sluta där och fick nu som gammal på nytt sätta sig på skolbänken. För de medel han under sin militärtid hopsparat kunde han efter ytterligare några år nå fram till den efterlängtdade studentexamen. Den fick han för övrigt avlägga under en veckas permission från den beredskapstjänst han under stor del av sista skolterminen var inkallad till. Blott en halv termin hann han med i Uppsala av den utbildning, som skulle göra honom till missionär, innan hans samvete kallade honom till Finland.

Neppelberg var en sällsynt helgjuten kristen personlighet, och hjälte-döden var för honom väl det sista men kanske inte det svåraste offer, han bringat sin kristna tro. Vi ana vilka svårigheter han fått kämpa mot med sin frimodiga bekännande tro under sin underbefälstid, vi ana också, vad han just härigenom kan ha betytt för många människor. Att han nu under kriget haft en särskild mission som kristen soldat förstå vi, och vi veta det också genom brev till hans anhöriga från kam-

raterna vid fronten: "Vi lyssnade gärna, då han talade med oss om religiösa ting". Desto värdigare var han att föra de kristna fälttecknen, eftersom alla vittnesbörd, som kommit därutifrån om honom, samstämmigt tala om hans tapperhet och stora lugn i de mest farofyllda situationer.

Hans liv och hans död i kamp för sina ideal ge oss en upplyftande förmimelse av storhet och evig sanning, som skingrar dödens tragik.

Erik af Sillén.

Emanuel Engborg.

Den 6 nov. 1941 avled i sitt hem i Stockholm f. Läroverksadjunkten August Georg Emanuel Engborg. Han var född den 28/7 1859, son till kyrkoherden i Äppelbo August Engborg o. h. maka f. Sjögren. Student i Uppsala 81 sörml. Fil. kand. 91. Kompl. 94. Dim. ex. 03. Adjunkt i historia och kristendom i Hudiksvall 04. Adjunkt i samma ämnen vid Realläroverket i Göteborg 08.

Ehuru boren dalkarl kände sig Emanuel Engborg som sörmland-närking. Han hade utgått från Karolinska läroverket i Örebro och räknade på modernet sina anor från Åskers socken. Som student fick han ett kärt hem i sörmländsk mälabygd, där hans syster Ellen Engborg, sedermera gift Löwenström, verkade som lärarinna. Så grundlades hos honom en varm kärlek till Södermanland och dess nation i Uppsala, en kärlek, som alltmera stärktes genom åren. Sitt medlemskap i denna nation betraktade han som ett privilegium och under sin Uppsalatid deltog han con amore i dess kamratliv och angelägenheter. Aldrig släppte han helt kontakten med detta sina studieårs kära hemvist och när nationens veteranförening bildades, blev han en entusiastisk med-

lem. I sitt testamente har han ock ihågkommit nationen och vid denna sin gåva knutit minnet av sin älskade och rikt begåvade syster Ellen Engborg.

Emanuel Engborg var i viss mån till sin läggning och livssyn en gengångare från det förflutna. Den svenska personlighetsfilosofiens stolta traditioner från Geijer och Boström voro hos honom en levande makt. Personligheten, behärskad av kristna värden och kristen anda var för honom det högsta i historien och livsprocessens immanenta ändamål. I följd av denna sin livsinställning samt arvsanlag och starka inflytanden under barndoms- och uppväxtåren var Emanuel Engborg till hela sitt väsen aristokratisk och konservativ, ehuru han stundom kunde vara mera radikal än de radikala. Såsom historiker ägde han en enastående inlevelseförmåga, som gjorde hans skolundervisning och föreläsningsverksamhet utomordentligt fängslande. Outslnligt var hans minnes förråd av ingående och detaljerade kunskaper om tusentals människooöden i gångna tider. Särskilt fängslades hans intresse av den Gustavianska aeran och dess gestalter, till vars kännedom han bidragit med några uppsatser. Ständigt t. o. m. på det sista sjuklägret bedrev han personhistoriska studier. — Det var givande och glädjrika stunder i Emanuel Engborgs sällskap. Det blev aldrig döda punkter i samvaron, där han var med. Med sin vidsträckt människokännedom förenade han lyrikens och humorns generositet och klarsynta förmåga att ur dunklet framdraga de förborgade klenoderna hos både levande och döda. För dem som med vänskapens och släktskapens band stått Emanuel Engborg nära, efterlämnar han ett tomrum svårt att utfylla och minnet av en charmerande, originell och begåvad människa.

Bo Löwenström.

Anders Gustaf Ericsson var född i Björskog 1853. Efter flera olika förordnanden blev han 1910 kyrkoherde i By och sedermera kontraktsprost i Hedemora kontrakt 1917.

I maj 1937 flyttade prosten Anders Gustaf Ericsson såsom emeritus från By till Falun. Under de första åren i F. sågs prosten E. göra sina regelbundna promenader fortfarande med en viss spänst. De senare åren avtog hans synförmåga mycket.

Annandag jul 1941 gick han stilla över gränsen. Han var då senior bland stiftets prästerskap. Dödsorsaken var lungsåcksinflammation jämte hjärtfel. Jordfästningen ägde rum i By kyrka den 30 dec. och förrättades av hans forne komminister Martin Holmgren i Falun.

Vid graven framfördes erkännssamma ord från forna konfirmander och forna församlingsbor i Enviken. Där torde ock prosten E. ha trivts bäst.

Prosten E. var en skicklig expeditionsman, varom redan och ordningen i församlingsböckerna vittnar. Han ägde en för sin ålder ovanlig heläsenhet i senare tidens litteratur såväl teologisk som profan.

Sorgen över förlusten av många anhöriga bl. a. bidrog att fördystra hans senare år.

Hj. G. Tideström.

Gustaf Neander.

Gustaf Neander ägnade sin hembygd Finnerödja socken, belägen i Tiveden, den väldiga skogen, som förenar Svealand med Götaland, Närke med Västergötland, en aldrig avspänd kärlek. Ty där, tröttnade han aldrig att framhålla, hade både hans fäderne och möderne sin rot. På Finnerödja kyrkogård fick han vila bland många av sina fränder. I Finnerödja hade han sina första barndomsminnen, och icke ett år förgick utan att han återvände dit, de sista åren till sin egen torva, det i vänkretsen sägenomsusade Lilla Ramsnäs.

Härute växte långsamt men dess säkrare tanken fram att i pränt skildra denna bygd och detta folk samt att ge präntet en bakgrund av etnografiska och naturhistoriska samlingar. Arbetet tog större och större dimensioner. Då den sista sjukdomen hårdnade till och vände sig i en allt härjande helsot, träffade den honom i full fart med att sammanställa sina anteckningar, dokument och samlingar från Finnerödja och Tiveden.

Då man griper sig an med uppgiften att göra en exposé av vad denna Tiveds-dossier redan lämnat forskningen och över vad där ännu är att hämta och sammanställa, måste man ha klart, att Gustaf Neander

varken från början arbetat efter generella programmatiska linjer eller att han, med undantag för vissa speciella områden, någonsin skönjt slutmålen begränsade av fasta konturer. Han bars oemotståndligt fram av en forskar- och samlaranda, vars instinktiva patos var den rot, ur vilken han såg sin personlighet närmast stamma: fränderna med deras livsöden tiderna igenom, deras id och strävan, gårdarna och så Tivedens växtvärld, i vilken dessa brutits. Han har många drag av Carl Sahlin på Laxå. Vad denne gjorde för Närkes Tived, gjorde Gustaf Neander för Västergötlands. Och ser man saken stort, möter man i själva verket en lyckligtvis ej alltför sällsynt svensk typ. Jag exemplifierar den ytterligare med Ydredrotten Rääf af Småland och P. A. Säve på Gotland.

En alldeles central ställning i Gustaf Neanders efterlämnade hembygdsvärk intar växtvärlden, och endast om den föreliggande tryckta resultat. Han var redan från barnsben intresserad florist, och skolärens botaniska strövtåg hemma i Finnerödja voro nog ej så få. Men det var egentligen de korta fristunder under den första läkartidens av sjudande pliktuppgifter fyllda tid, som botaniseringen blev såväl en lidelse som en hälsobrunn för kropp och ande. Vägen hem till Finnerödja var aldrig för lång eller för svår.

Det blev här festliga fotvandringar, ej utan sina strapatser och äventyr, gående härs och tvärs över Tivedens ödevidder mellan den ensliga grå stugorna. Packningen sönderföll i tre huvudmoment: en stadig bunt presspapper, ett stort paket knäckebröd och köttbullar, lagade som endast vandrarens mamma kunde göra, och så en "liter". Dess innehåll smakade skall jag säga, då den unge läkaren bänkade sig hos sina gubbar uppe i stugorna och inbragte hans anteckningsböcker mycket och gott om fornt och särt i det kära Finnerödja. Och så fullpackades presspappersbunt och kännedomen om Tiveden samt dess flora hade tagit ett stadigt steg framåt. Nästa steg på nästa semesterdagar!

Vi komma så till Neanders botaniska skrift, Finnerödja sockens kärllväxtflora i Svensk botanisk tidskrift 1939, eller som dess författare älskade att kalla den, *Flora Fennorodiæ*. Barndoms- och ungdomsminnena ligga ju som en grundval, men författaren håller på, att boken egentligen är en produkt från åren 1924—1939. Pietetsfullt uppräknas och hedras föregångare och medhjälpare, vilka här som alltid bliva nödvändiga för ett någorlunda omfattande floristiskt arbetes bringande till auktoritet och nödig omfattning.

Vid Lilla Ramsnäs lyser i kapp med husfruns rosor en botanisk trädgård med Finnerödja-växter till kärna som ett levande minnesmärke av *Flora Fennorodiæ*, och de talrika beläggsexemplaren ligga, väl etiketterade, i Riksmuséi herbarium.

Med köpet och ordnandet av Lilla Ramsnäs började insamlandet av etnografiska föremål och dokumentära papper. Det var för samlaren materialet till en serie uppsatser, som med sin glans och sin glöd skulle lysa och värma en emeritus' sista arbetsår, ägnade åt utforskningen om förfäder och hembygdens utveckling. Därav blev ej så mycket — ett glänsande inledningskapitel äga vi dock i manuskript — men materialet ligger där med uttalad önskan att socknen övertager det till skydd och förvaltning. Monografiskt kan man ej kalla materialet, men det kan och kommer glädjande nog att lämna en ovärderlig grundplåt till ett sockenmuseum eller en hembygdsgård. Bland dyrgripar nämner jag en stor trekantig kalkstensskiva, hittad djupt nergrävd i marken på en av Neandrarernas släktgårdar, helt säkert enligt min tanke en rituell klenod med mediterrana anor. Fil. doktor Bertil Halden och professor Axel W. Persson skola med mig söka att inpassa fyndet i dess kultur- och naturhistoriska samband.

Innan jag nerlägger pennan: en stilla hyllning åt den gode och varmhjärtade människan, som ständigt skymtar igenom hos Gustaf Neander, vad och var han än verkade bland sina medmänniskor.

Då en månghövdad skara noggsamt och med kärlek vittnar om, huru Gustaf Neander var genomträngd av det ciceronianska, av honom själv ofta citerade ordet "Hur kan livet vara värt att leva, om det icke förljuvas av vänskapen", kunna många landsmän fylka sig bland dem. Han var en av oss och var stolt över detta.

Gustaf Neander inskrev sig som Örebro-student hösten 1894 i vår Nation. Under studenttiden var han både Nationens teaterdirektör och i hela 3 terminer dess förste kurator.

Efter avlagda examina i Uppsala och Stockholm ägnade han sig åt tuberkulosens bekämpande och blev på detta område, som vi alla veta, den allmänt kände märkesmannen, vilken sent skall glömmas. Vid Uppsala universitets stora jubileum 1927 kreerades han till medicine hedersdoktor.

Till Nationens hedersledamot kallades han våren 1927 och gästade oss vid flere tillfällen. Sålunda höll han vid en nationsafton den 9 mars 1930 ett föredrag: "Brottstycken ur en hembygdsskildring från Tiveden". I "Veteranerna" fungerade han som vice ordförande i dess nämnd allt från begynnelsen. I 1933 års "Majhälsning" har han publicerat en minnesruna över sin gamle lärare och nationsinspector Olof Hammarsten.

Rutger Sernander.

Komminister **Ernst August Asplund** föddes i Hammars församling i Örebro län den 9 mars 1871.

Efter studier i Fjellstedtska skolan blev han student i Uppsala 1894 och prästvigdes för Strängnäs stift den 28 maj 1899. Hans prästerliga tjänstgöring har varit förlagd till de tre städerna Nyköping, Eskilstuna och framförallt Örebro.

Till Örebro kom han år 1913 såsom komminister i nuvarande Olaus Petri församling. I nära trettio år stod han här på sin post.

Hans praktiska duglighet gjorde sig särskilt gällande å pastorsexpeditionen. När Örebro stad delades i två församlingar, kom det på hans lott att ordna bokföringen m. m. i den nya församlingen.

Asplund var högt skattad såsom predikant. En de många ordens man var han visserligen icke, men man kände, att bakom hans ord bodde en djup inlevelse i Guds ord och en stor erfarenhet av livet.

Den kanske största delen av sin själavårdande verksamhet utförde komminister Asplund såsom fängelsepredikant och i arbetet bland fångarna såväl under deras fängelsestid som ock efter frigivningen. Här hade han en stor uppgift. Hur gladde han sig ej, när han kunde hjälpa en stackare på fötter igen, eller när han såsom förundersökare fick vara med och hjälpa någon, så att denne skulle slippa komma inom fängelsets murar.

Asplund var även under flera år ordförande i Barnavårdsnämnden och Frivilliga Hjälpföreningen i Örebro, och vid hans bår vittnades från olika håll om den stora insats, han fick göra i den sociala hjälpverksamheten.

De sista nio månaderna av sitt liv var Komminister Asplund tjänstledig för sjukdom. Den 2 mars 1942 insomnade han stilla nära 71 år gammal efter en lång och gänerik gärning.

Carl Stenbeck.

Ur studielånefonden har under året utdelats 15 st. lån om tillsammans 20,840 kr., varav 5 st. å tillsammans 8,600 kr. till studerande i juridiska fakulteten, 1 st. å 300 kr. till studerande i medicinska fakulteten och 9 st. å tillsammans 11,940 kr. till studerande i filosofiska fakulteten. Under året ha 15 st. lån å tillsammans kr. 17,682: 50 inbetalats. Ränta å lånen ha utgått efter 4,5—4 %. Årets vinst uppgår till kr. 1,387: 46 och har lagts till fondens reserverade medel, som nu uppgår till 15,810: 42 kronor.

Förutom ovannämnda donation har direktör Ernst Aqvist, Örebro, till Uppsala Universitet överlämnat 50,000 kr. till en stipendiefond benämnd "Lillie och Ernst Aqvists stipendiefond för studerande av Sö-

dermanlands-Nerikes nation i Uppsala". Fondens årliga avkastning skall sedan 1/10 lagts till kapitalet fördelas på två eller flera stipendier att utdelas till behövande medlemmar av Södermanlands-Nerikes nation, som i allt fullgjort sina förpliktelser mot nationen och varit vid nationen inskrivna minst två terminer. — — — Detta utomordentligt värdefulla tillskott till nationens förut ej alltför stora stipendiesamling mottages med största glädje och tacksamhet.

Disponent Albin Rapp, Örebro, har donerat 5,000 kronor såsom grundplåt till en stipendiefond.

Under året har fröken Sigrid Ohlsson-Persson till Per Perssons donationsfonder överlämnat ytterligare 4,000 kr.

Sällskapet V. f. N. har vid sammanträde den 10 april 1942 till nationen överlämnat sin jubileumsfond å kronor 8,535: 87, att av nationen förvaltas, till dess fonden stigit till 10,000: — kr., varefter avkastningen skall användas till resestipendier.

Till Arkadiens prydnad har nationen av fru Maja Samzelius och landssekreterare Elias Stenius fått mottaga två oljemålningar, egenhändigt målade av resp. givare.

Vidare har nationen av lektor Verner Holmquist, Örebro, fått mottaga en av donator utförd oljemålning av nationens hedersledamot Jeremias i Tröstlösa och av änkefru Nils Flodman en oljemålning av professor Olle Hjortzberg.

Till nationshusets restaurering har från skilda givare influtit 70 kr. och till fonden Einar Petris minne har framlidne med. dr. Gustaf Neander överlämnat 50 kr.

Till alla dessa nationens donatorer och gynnare framföres dess varma och uppriktiga tack.

I enlighet med nationens beslut har i dagarna kallelse utgått till alla förutvarande och nuvarande landsmän, som det varit oss möjligt att nå, till kamratmöte med högtidslandskap den 30 april och maj- och inspektorsmiddag den 1 maj. — Trots tidens svårigheter har nationen ej ansett sig böra frångå den nu femtonåriga traditionen med kamratmöte vart femte år och nationens önskan och förhoppning är att så många som möjligt komma att hörsamma kallelsen.

Nationen sänder till alla landsmän och vänner runt om i landet sin hjärtliga vårhälsning.

Upsala i april 1942.

Tore Anshelm.

Sven Kraepelien.

Landsmännen.

1. Nylinskrivna.

	Född	Studentex. i	Fak.
Väring Jernström	5/6 16	Helsingfors	vt 36 Fh
Stina Ronngaard	27/6 20	Nyköping	vt 41 Fh
Olov Lönnqvist	4/4 20	Södertälje	vt 38 Fn
Lennart Sandberg	1/2 22	Stockholm	vt 40 Fh
Torgil Magnuson	3/3 22	Eskilstuna	vt 41 Fh
Bengt Rundberg	28/4 22	Örebro	vt 41 M
Anders Larson	12/6 22	Örebro	vt 41 Fh
Börje Teijler	25/2 21	Örebro	vt 41 Fh
Margareta Hagne	10/9 22	Norrköping	vt 41 Fh
Gunnar Nylin	7/6 23	Örebro	vt 41 Fn
Sten Löfberg	4/2 19	Stockholm	vt 39 Ft
Sonja Ernestam	19/1 22	Hässleholm	vt 41 Fh
Stig Carlborn	6/1 24	Sigtuna	vt 41 J
Mait Hemstad	20/11 20	Upsala	vt 40 Fh
Göran Johansson	12/4 22	Sigtuna	vt 40 Fh
Gösta Carlborn	24/12 22	Sigtuna	vt 41 Fh
Gustaf Ericsson	9/6 10	Göteborg	vt 32 Fh
Gudrun Widebeck	4/10 21	Nyköping	vt 40 J
Karin Bolin	1/5 20	Upsala	vt 41 Fn
Sven-Olof Tegner	4/8 17	Växjö	vt 35 M
Lars Eklund	20/2 20	Nyköping	vt 40 Fh
Brita Redin	5/9 21	Stockholm	vt 40 Fh
Artur Olsson	13/4 20	Sigtuna	vt 40 Fh
Eric Segelberg	20/12 20	Nyköping	vt 39 T
Karl Henrik Eriksson	11/5 19	Strängnäs	vt 40 Fh
Marianne von Zeipel	29/3 19	Bromma	ht 38 J
Dagmar Tonnér	13/3 22	Örebro	vt 41 Fn
Nils Karlsson	2/5 18	Solbacka	vt 39 Fn
Bertil Waldén	2/6 01	Stockholm	vt 19 H
Marianne Wikström	12/12 21	Nyköping	vt 40 Fh
Alrik Hammarén	17/8 22	Södertälje	vt 40 Ft
Josef Albin Hedär	16/10 94	Malmö	vt 13 H

2. Examinerade.

Praktisk-teologiska prov:

- 12/5 1941 Tage Brugge.
 » Hilding Hasselmyr.
 » Torsten Magnusson.
 11/12 1941 Carl Tidström.

Teologie kandidatexamen:

- 15/9 1941 Carl Tidström.
 31/1 1942 Nils Arvidson.

Juris kandidatexamen:

- 30/5 1941 Erik Söderbäck.
 20/6 1941 Sten Edstam.
 » Gunnar Engqvist.
 » Carl-Gustaf Nyman.
 15/9 1941 Gunnar Rosenqvist.
 15/12 1941 Göran Lindsten.
 31/1 1942 Bengt Gilmark.
 30/3 1942 Åke Mellström.

Medicine licentiatexamen:

- 29/5 1941 Ing-Marie Fagerberg.
 15/1 1942 Carl-Gustaf Leczinsky.

Medicine kandidatexamen:

- 26/6 1941 Gösta Neander.
 15/12 1941 Lars Andér.
 » Bo-Sture Nelzén.
 19/12 1941 Bengt Persson.
 » Bo Källström.

Filosofie licentiatexamen:

- 28/5 1941 Hans Jägerstad.
 15/9 1941 Carl-Olof Bergström.
 15/12 1941 Hilding Högberg.
 » Henrik Elander.
 31/3 1942 Gustav Hasselbrink.

Efterprovning i filosofie ämbets- examen:

- 30/1 1942 Markus Båth.
 31/3 1942 Sven Oscarsson.

Filosofisk ämbetsexamen:

- 28/5 1941 Gunnar Lidholm.
 » Harriet Hellström.
 » Sven Lenander.
 » Brita Singer.
 » Åke Frigell.
 15/9 1941 Astrid Myrin.
 » Britta Lundquist.
 » Ulla Flodkvist.
 » Inger Holmsten.
 » Gunnar Burman.
 » Märta Borgedahl.
 30/10 1941 Erik af Sillén.
 » Fredrik von Zeipel.
 » Karl-Elis Nystedt.
 30/1 1942 Daniel Nordfors.
 » Gunnar Holmquist.

Efterprovning i filosofie kandidat- examen:

- 15/9 1941 Kurt Ekström.
 » Eva Eneblad.
 15/12 1941 Henrik Elander.

Filosofie kandidatexamen:

- 28/5 1941 Gunnar Lagerstedt.
 » Bengt Collini.
 » Yngve Magnusson.
 » Benedicta Ulvfof.
 15/9 1941 Bertil Lauritzen.
 » Göran Inger.
 30/10 1941 Anna Johansson.
 » Erik Wiberg.
 » Sven G. Svenson.
 15/12 1941 Daisy Hellohf.
 31/3 1942 Karl-Erik Holmberg.
 » Lennart Arén.
 » Erik Degerman.

Teologisk-filosofisk examen: Till doktor promoverades den
31 maj 1941:
15/9 1941 Bengt Angelsten.
Fil. lic. Astrid Baecklund.

3. Avlidna.

Död	Stud.	Född
16/5 1941 Karl Fredrik Vilhelm Thunström	1887 Förste stadsläkare	20/9 1868
30/5 1941 Vilhelm Gödel	1886 f. d. Överbibliotekarie	5/11 1864
9/7 1941 Sten Edvard Henrik Wickman	1909 Förste läkare	5/9 1890
31/7 1941 Halvar Engelhardt Lagerqvist	1895 Förste bibliotekarie	21/3 1878
12/8 1941 August Otto Ludvig Trolle-Löwen	1883 Godsägare	19/9 1864
14/8 1941 Karl-Erik Försslund	1889 Författare	14/9 1872
17/8 1941 Karin Maria (Mi) Holmström	1920 Leg. läkare	26/8 1900
20/8 1941 Per Efraim Liljequist	1884 Professor emer.	24/9 1865
29/8 1941 Ragnar Henry Eugén Weidenhayn	1917 Advokat	15/9 1897
27/9 1941 Eric Cornelius Berglund	1879 Advokat	4/10 1859
19/10 1941 Carl Anders Robert Lundberg	1876 Praktiserande läkare	25/11 1858
21/10 1941 Sten Johan Birger S-n Neppelberg	1940 Fil. stud.	5/9 1914
6/11 1941 August Georg Emanuel Engborg	1880 f. d. Läroverksadjunkt	28/7 1859
13/11 1941 Karl Axel Axelson	1885 Kyrkoherde	2/2 1867
17/11 1941 Axel Rudolf Wilhelm Göransson	1873 f. d. sekr. i armeförvalt.	14/1 1854
26/12 1941 Anders Gustaf Ericsson	1874 Kontraktspäst	8/8 1853
27/12 1941 Gustaf Verner Neander (hedersl.)	1894 Med. dr	15/10 1874
2/3 1942 Ernst August Asplund	1894 Komminister	9/3 1871
7/4 1942 Seth Olof Flodin	1886 f. d. Kanslissekreterare	21/8 1868

Nationens ämbetsmän under läsåret 1941—1942.

<i>Inspektor:</i>	Professor Jöran Sahlgren (ht 41). Professor Dick Helander (vt 42).
<i>Förste Kurator:</i>	Teol. kand. Tore Anshelm (ht 41). Med. kand. Sven Kraepelien (vt 42).
<i>Andre Kurator:</i>	Med. kand. Uno Murray (ht 41). Jur. stud. Erik Reuterswärd (vt 42).
<i>Bibliotekarie:</i>	Fil. mag. Erik Rankka.
<i>Skattmästare:</i>	Andre bibl. Jonas L:son Samzelius.
<i>Klubbmästare:</i>	Fil. kand. Sven G. Svenson (ht 41). Med. kand. Bengt Persson (vt 42).
<i>Klubbmästarinna:</i>	Jur. stud. Åsa Lindqvist.
<i>Teaterdirektör:</i>	Fil. stud. Ellen Jungmark (ht 41). Fil. stud. Olov Lönnqvist (vt 42).
<i>Musikanförrare:</i>	Fil. stud. Bertil Rapp.
<i>Sånganförrare:</i>	Jur. stud. Lars Wellander.
<i>Preparatförraltare:</i>	Med. stud. Lennart Forsberg.
<i>Idrottsledare:</i>	Med. stud. Sixten Roland-Franzén.
<i>Krönikör:</i>	Fil. mag. Gunnar Lidholm (ht 41). Fil. stud. Erland Johnson (vt 42).
<i>Nationsfotograf:</i>	Fil. mag. Carl Reuterswärd (ht 41).
<i>Förste Fanbärare:</i>	Jur. stud. Lars Erkman (vt 42). Med. stud. Magnus Persson (ht 41).
<i>Andre Fanbärare:</i>	Jur. stud. Stig Carlborn (vt 42). Fil. stud. Arne Andersson (ht 41). Fil. stud. Göran Johansson (vt 42).
<i>Pressombud:</i>	Fil. kand. Bertil Lauritzen.
<i>Nationsnämnd:</i>	Klubbmästarinnan.
<i>Förste Kurator (ordf.):</i>	Fil. kand. Bertil Lauritzen.
<i>Andre Kurator (sekr.):</i>	Jur. stud. Gunnar Åtmer.
<i>Klubbmästaren:</i>	Fil. stud. Ingvar Morin.

Fil. stud. Erland Johnson.
Med. kand. Gösta Neander (ht 41).
Fil. kand. Sven G. Svenson (vt 42).

Stipendie- och betygsnämnd:

Förste Kurator (ordf.).
Andre Kurator.
Jur. stud. Åke Mossler (sekr.).
Fil. mag. Gunnar Annell.
Fil. lic. Ingvar Hedlund.
Fil. mag. Gösta Brogren.
Med. kand. Lennart Israelsson.
Fil. stud. Karl-Otto Österberg.
Fil. mag. Erik af Sillén.

Förvaltningsdirektion:

Skattmästaren (ordf.).
Andre Kurator (sekr.).
Universitetsbokh. Nils Wallin.
Docent Arne Furumark.
Lektor Matts Essén.

Med. lic. Sven Frigell.
Fil. mag. Lars Hellberg.
Med. kand. Sven Kraepelien.

Själhjälpsföreningen:

Docent Clas Blum (ordf.).
Teol. stud. Gunnar Westerlind (kassaförv.).

Sällskapet V. f. N.:

Fil. stud. K.-O. Österberg (ordf.).
Fil. kand. Göran Inger (kassaförv.)
ht 41.
Jur. stud. Bernt Lestner (kassaförv.) vt 42.

S:t Eskils Gille:

Fil. mag. Lars Hellberg (talman).
Teol. stud. Per-Olov Persson (gillefogde).
Fil. kand. Sven G. Svenson (gillevärd).

Utgående balanser i nationens räkenskaper.

I. Skattmästarens huvudbok 31 aug. 1941.

Tillgångar: Obligationer 17,604:08; I fastigheter placerade fondmedel 238,354:34; I Studielänefonden placerade fondmed. 45,000:—; Tillfälliga lån 586:90; På bankräkning 3,922:94; På sparbanksräkningar 8,374:49; På postgiro 550:75; S:t Larsg. 4 8,968:96 (Tomt 1:—, Byggnader 8,865:21, Möbler 1:—, Rester. hyra 101:75); S:t Larsg. 6 A 78,460:42 (Tomt 20,000:—, Byggnader 57,553:62, Möbler 1:—, Rester. hyra m. m. 905:80); S:t Larsgatan 6 B 443,430:16 (Tomt 50,000:—, Byggnad 343,047:13, Möbler 49,386:38, Rester. hyra m. m. 996:65) [Samtl. tre fastigh.: Brandförsäkr.-värde: Byggn. 983,550:—, Möbler 58,300:—. Tax.-värde 560,000:—]. Summa kronor 845,253:04.

Skulder: Förskott 521:91; I fastigh. plac. fondmedel 238,354:34 (S:t Larsgat. 4 8,866:21, S:t Larsgat. 6 A 77,554:62, S:t Larsgat. 6 B 151,933:51); Lån i bank för S:t Larsg. 6 B 284,000:—; Förskottshyra 906:50; För högt erl. hyra 7:—; Innestående av årets ränta 881:48; Donationsrum i Arkadien: Askers härads rum 6,500:—; Nationsfonder 43,543:80 (Studentrumsfonden 8,616:60, Donationsrumsfond. 2,924:08, Per Perssons fond 8,108:67, Per Perssons sjukkasseeffond 10,362:75, Biblioteksfonden 8,550:10, Hebbes fond 2,103:27, Cassels fond 1,051:65, Hembygdsbibliotekets fond 1,113:80, Sjölanders fond 712:88); Stipendiefonder 270,538:01 (Seippels fond 67,688:48, Freundts fond 39,818:60, Walmstedts fond 16,887:43, Enskilda stipendiefonden 16,940:66, Widebecks fond 12,334:96, Norstedts fond 12,051:28, Baggés fond 10,810:49, Jörgensens fond 10,868:63, Hammarstens fond 11,008:53, V. f. N:s fond I 4,476:73, V. f. N:s fond II 2,238:36, V. f. N:s reservfond 3,025:44, Wibergs fond 9,285:95, Allmänna stipendiefonden 8,723:14, Per Perssons stipendiefond 7,134:76, Löfgrens fond 6,517:26, Margareta Holms fond 6,447:31, Annells minnesfond 5,977:84, Konsul Perssons fond 3,761:91, Mossbergs fond 3,815:78, Wahlfisks fond 3,152:93, Sandquists fond 2,978:67, Broms fond 1,705:55, Täckholms fond 1,687:32, Einar Petris minnes fond 1,200:—). Summa kronor 845,253:04.

2. Studielånefondens huvudbok 31 aug. 1941.

Tillgångar: Fordringar av låntagare 223,778: 70; På bankräkning 15,933: 46. Summa kronor 239,712: 16.

Skulder: Förskott 0: 05; Lån hos kreditgivare 223,901: 69; Fondens egna medel 15,810: 42. Summa kronor 239,712: 16.

3. Andre kurators huvudbok den 31 dec. 1941.

Tillgångar: Kontant 610: 55; Postgiro 23: 32; På bank 12,861: 75; Andelar i Upsala studentkärs kreditkassa 3,520: —; Handlånekassan 5,000: —; Inventarier 1: —; Lager av äldre porträttkataloger 1: —; av 1928 års kataloger 1: —; av 1937 års kataloger 1: —; av sångböcker 159: 50; Inventarier hos idrottsledaren och teaterdirektören 1: —; Utestående fordringar 1) Terminsavgifter 1,589: 90; 2) Plikter 258: 50; 3) Telefon 555: 09; 4) Facklor 9: —; 5) Preparatkassan 40: 95; 6) Diverse 284: 11. Summa kronor 24,917: 67.

Skulder: Nationsmatrikelfonden 1,205: 19; Nationshistoriefonden 4,024: 27; Fanfonden 650: 18; Porträttfonden 496: 62; Pianofonden 2,096: 92; Fackeltågsfonden 760: 81; "Einar Petris Minne" 648: 96; Nationskassan 1,000: —; Reservkassan 6,986: 34; Honorariekassan 708: —; Bibliotekskassan 3,089: 84; Musikkassan 293: 82; Preparatkassan 1,660: 57; Sommarkursernas kassa 1,296: 15. Summa kronor 24,917: 67.

4. Andre kurators handlånekassas årsräkning 31 dec. 1941.

Tillgångar: Kontant 512: 57; Utestående handlån 5,636: —; Utestående räntefordran 236: 49. Summa kronor 6,385: 06.

Skulder: Nationskassan 5,000: —; Behållning 1,385: 06. Summa kronor 6,385: 06.

5. Klubbkassans ställning den 31 dec. 1941.

Tillgångar: Kontant 104: 92; På bank 435: 07. Summa kronor 539: 99.

Skulder: Behållning 539: 99.

6. Självhjälpsföreningens huvudbok 31 dec. 1941.

Tillgångar: Terminsavgifter 640: —; Ordinarie lån 14,100: —; Handlån 3,196: 05; Handlåneräntor 136: 65; Bankräkning 258: 42; Obligationer 1,050: —; Nationens studielånefond 35,218: 75; Räntefria borgenslån 15,950: —; Kontant i kassan 126: 07; Postgiro 75: 95. Summa kronor 70,751: 89.

Skulder: Grundfonden 14,855: 87; Komminister Jonssons donation 39,946: 02, Räntefria borgenslån 15,950: —. Summa kronor 70,751: 89.

7. Sällskapet V. f. N:s kassaförvaltares huvudbok 31 dec. 1941.

Huvudkassan:

Tillgångar: På bank 374: 34; Ordinarie lån 2,118: —; Inventarier 1: —; Resterande avgifter 1: —. Summa kronor 2,494: 34.

Skulder: Behållning 2,494: 34.

Jubileumsfonden:

Tillgångar: Konungariket Sveriges stadshypotekskassas 4% obligationer 2,000: —; På bankräkning 6,535: 87. Summa kronor 8,535: 87.

Skulder: Behållning 8,535: 87.

Närke i litteraturen.

Av Gösta Attorps.

(Vid nationsaftonen den 25 okt. 1941.)

Herr Inspektör, mina damer och herrar!

När man sitter tillsammans på tillställningar som denna, så kommer det ju, som var och en vet, så småningom ett ögonblick, då man har sagt sina grannar ungefär vad man har att säga dem och då det är vådligt skönt att få sitta en stund allena med sina egna tankar; och för att ni inte heller i kväll ska sakna detta goda, har Förste kurator välvilligt styrt om att här nu skulle följa någon sorts föredrag, vilket skulle handla om Närke i litteraturen. Detta föredrag kommer att utmärkas av två förtjänster: det kommer att vara tämligen kort, och fast det är avsett att glorifiera närkingarna ska det bemöda sig att inte förolämpa sörmlänningarna — åtminstone inte mer än vad enkel hänsyn till sanningen kan kräva. Kanske man kan börja med att något tillfredsställa sörmlänningarna genom att konstatera att deras eget landskap är så mycket vackrare eller åtminstone täckare än Närke eller rättare sagt närkesslätten.

Detta avspeglar sig ju också i turisternas inställning till oss. De ha kommit bilande eller cyklande och berömt våra goda vägar som gjorde att de behövde sätta bort så föga tid på oss; i förbigående ha de konstaterat att vi verkade solida och skötsamma, nyktra personer i snygga gångkläder, och så ha de raskt pilat iväg mot skönare landskap.

När Fredrik Böök i början på 1920-talet var ute på sin resa i Sverige och mest uppsökte kulturella och litterära minnen, gjorde han visserligen ett uppehåll nere vid Avern, på Bo och Boskulla, där den förupne skalden Nicander för hundra år sedan tillsammans med en svärmisk ungmö upplevde en öm kärlekssaga, som dock inte kom längre än till en städad fadderkyss vid ett dop. Men sen stack han tvärt iväg — Böök alltså, och inte Nicander — upp till Linde och Dalkarlslyttan, där Fredrik Cederborgh en gång mysande klev omkring i solskenet och anlade fornlämningar. Örebro blev inte många rader beskärt: det blev

en hastig bugning för en ståtlig stad med slott, Karl Johan och Engelbrekt.

Nästan lika fransysk var den visit, som en ännu mer berömd resenär, nämligen Nils Holgersson, något årtionde tidigare gjorde Närke. När Selma Lagerlöf fick i uppdrag att skriva något för de svenska skolbarnen, insåg hon ju genast att den absolut enda bok som kunde tänkas intressera dem samt och synnerligen var en som berättade om hur trevligt det är att ha fritt från skolan. Nils Holgersson blev en ojämförlig friluftsbok om en avundsvärd yngling, som fick flyga från Skåne och till Lappland och tillbaka igen, högt över små bekymmer, i sol och regn och blåst. Men som vanligt med resenärer i dessa mellansvenska trakter tog Dalarna och Värmland huvudparten av intresset. All heder ändå åt den som skrivit kapitlet "I Närke", för där finns de tre sidorna om Ysätters-Kajsa, ett troll som faktiskt tycks höra hemma där, för hon var inte något mörkt och dystert troll, utan munter och lustig, och vad hon bäst av allt tyckte om, det var ett duktigt blåsväder. Ingen närking i förskingringen kan väl läsa om hennes upptåg med drivor som stänger vägarna om vintern och störtskurar i höbärgningen och borgmästarns hatt på flykt över Stortorget utan att känna en häftig hemlängtan. För hela slätten och den vida horisonten och de blå bergen är med i Ysätters-Kajsas okynniga lekar, och blåsten är den riktiga friska Närkesblåsten och lynnet är det också. Ysätters-Kajsa, där hon sitter i en tall någonstans i Kilsbergen och kikar ned på slätten, är sinnebild av den gamla närkeska munterheten och livslusten, den som kommer fram i de bästa anekdoterna och som ännu för ett kvartsekel tillbaka blossade upp med en särskild festlighet i Hindersmässans präktiga vinterbål. Hon säger det själv: "Här skulle människorna ha det alldeles för bra, om inte jag vore. De skulle bli dåsiga och ledsamma. Här måste finnas en sådan som jag, som rycker opp dem och håller dem vid gott humör." Levertin ville ha Fredman i Stockholms vapen i stället för den — som han uttryckte det — legendariskt tråkige kung Erik. Borde inte Ysätters-Kajsa få sväva någonstans i ett hörn av Örebro?

De flesta kommer väl ihåg fortsättningen hos Selma Lagerlöf: historien om den gamla hästen; och den är litet vassare mot oss, ty där sägs det att vi ibland är väl ekonomiska av oss. Kanske är vi det, kanske inte. Från min skolpojkestid kommer jag ihåg en klasskamrat, värmlänning och fallen för hejdlöst lättsinne: han hade sina slantar lösa i blusfickan som en prins av blodet, och han stod mitt i en tyst och fascinerad åhörarkrets och förklarade om sig och en annan pojke, också han utsocknes, att de aldrig var så noga på en femtioöring sig emellan. Vi övriga tittade på varandra: var det inte syndigt fast natur-

ligtvis vansinnigt storslaget att tala på det viset. Här bevittnade man barnförbjuden amerikansk lyxfilm på Karolinska läroverkets skolgård, där den rike annars åt sin tvåöresstruva och den fattige tittade på med oskrymtad avund. Här såg man grander av Spanien eller paschor av Turkiet som gingo omkring och sade: "Allt mitt är ditt"; och faktiskt menade det också, i varje fall om värden ända upp till femtio öre. En äldre landsman här på nationen påpekade en gång, då Jonas Samze-lius vördnadsvärda skugga föll på väggen, att sörmlänningar dugde mycket bra till klubbmästare, till talare på hembygdsfester, till teaterdirektörer, ja i händelse av stor begåvning till och med till förste kuratorer men att det var otänkbart att en sörmlänning skulle vara skattmästare — skattmästarsysslan hade i generationer beklänts av närkingar; och så skulle det antagligen förbli så länge den nuvarande ekonomiska världsordningen ägde bestånd och omfattades även av Sörmlands-Närkes i Uppsala studerande nation.

Men närkingarnas förstånd på ekonomiska realiteter och organisatoriska blick och kraft ha också förskaffat dem ett hedersrum i den tredje betydande skildringen av en resa i Sverige som kommit ut under de sista årtiondena. Adrian Molins "Landskapskynnen", som rymer ett betydligt större vetande om vårt land än vad skrivande rese-närer i allmänhet sitter inne med, är en på många håll frapperande omvärdering av de skilda svenska provinsernas verkliga betydelse. Här blir Närke gång på gång ett exempel som andra landskap ha att betrakta med ny respekt och söka efterlikna, så långt de nu kan det. Dalkarlarna, som annars fått så många fång av daggiga rosor, blir här rispade av en stickande tagg. "Skomakarna i Kumla", heter det, "har inte haft någon Karl-Erik Forsslund eller Gustaf Ankarcrona som glorifierat dem, men de har byggt ett stycke av det nya seklets Sverige; i det arbetet är dalkarlarnas insats ringa." Bergslagsfolket får höra att det inte har långt till goda föredömen, när det gäller att anpassa sig efter nya ekonomiska konjunkturer. Den berömda värmländska herrgårdskulturen, med Gösta Berling och bruset kring Lövens långa sjö, är nu ett minne blott, men i Närke är storgårdarna i anmärkningsvärd utsträckning ännu kvar i herremanshand, och över hela slätten möter man en präktig vårdad bondebygd. Det är så mycket blom-mor att den vid hyllningar ovane närkingen nästan känner sig generad.

Varför har det aldrig skrivits en stor roman kring skoindustrin i Närke, med ett första kapitel om den hemskomakare i Kumlatrakten som 1839 började göra skor utan måttagning och sälja dem färdiga på torget i Örebro? Kanske beror det på att Närke aldrig haft någon verkligt betydande romanförfattare utom Hjalmar Bergman, och hans intressen gingo nu åt annat håll, även om han karakteristiskt nog är

den svenske författare hos vilken det talas mest om affärer. Vilket utomordentligt stoff ligger inte här och väntar: social och ekonomisk historia, stadshistoria och familjehistoria mot en naturlig bakgrund av ett saftigt och kraftigt provinslikt liv. Om detta får man besked redan i Hjalmar Bergmans utomordentliga uppsats "Örebrobekanta och be-kanta örebroare" och än mera besked i första bandet av markis Lager-grens Minnen, denna klassiska volym som står som en sannskyldig store bror i spetsen för en rad av allt klenare syskon. Men Lagergren var närking, och innan vi kommer till honom, kanske vi kan dröja ett ögonblick vid 1820- och 30-talens store svenske reseskildrare, Adolf Törneros, Uppsalaprofessorn.

När de första järnvägarna byggdes i Sverige, var det ju många som kände sig betänksamma, men ingen var mer förbittrad än gamle Leonard Fredrik Rääf i Ydre i Östergötland, Ydredrotten kallad, som öste sitt förakt över "dessa flygande ångvagnar som forsla den resande som ett annat kולי" — 1861 åkte han visserligen själv tåg mellan Töreboda och Göteborg, men då var han sjuttiofem år gammal och hade nyligen haft lunginflammation, vilket må anföras som en förklaring och också inte som en ursäkt. I stället, sade Rääf, ska man åka i skjutskärra: den predisponerar inte till ett yppigt och förvekligande levnadssätt, som ångvagnen, och den går lagom fort, så att man hinner se sig omkring. Som trafikbetänkande var ju detta litet ensidigt, men det saknade inte sitt förnuft: i och med att skjutskärran kom ur bruk upphörde den svenska reseskildringen att vara reseskildring i gammal, linneansk me-ning och blev journalistik, ett skummande av tingen.

Men Adolf Törneros åkte skjutskärra. När våren kom till Fyris, greps han av en märkbar oro och började löpa omkring på gatorna, "gapande", som han själv säger, "på det blanka vädret och efter den ljumma spänstiga luften". När han rättat den sista ledsamma student-stilen gav han sig av på sina sommarfärder. Han for vida omkring, han for till Eskilstuna, till Nyköping, långt ned i Östergötland, ja ända till Skåne, och ett par gånger kom han också till Närke. Hans karak-täristiker av land och folk äro sannolikt de mest träffande som blivit gjorda; tyvärr får man inte något riktigt begrepp om dem genom korta utdrag. Där han kom i skjutskärran hade han tid att lägga märke till saker och ting, förmodligen är han den ende författare som presterat en sakkunnig betraktelse över hur mycket behagligare och så att säga mjällare det känns att åka på de östernärkeska skiffervä-garna än på granitgrunden i Sörmland. "Med denna sensation", heter det, "instämde även de andra sinnen sensationer. Ögat kunde knappt upptäcka ett enda hårt och vasst föremål. Hjälmarens låg till höger och vilade sig, vingbred och lat; till vänster utbredde sig en oerhörd

grön plan. Knappt en enda gran stack upp sina spetsiga former. En gråsten av vikt var en sällsynthet. Luften kändes som ett varmt imbad. Akerjorden var rödmyllig, lucker och fet, och av denna fetma, blandad med de oräkneliga hövolmarnas transpiration, ångade det ständigt en mild essence de mille fleurs. Livsandarna agerade obeskrivligt tamt och sorglöst." Han ser Närke som ett slags Gosen där ingen Faraos hotar.

Törneros påpekar att inflytandet från Stockholm, som på många sätt gör sig gällande i Uppland och Sörmland, inte når fram till Närke; där har han mer än annorstädes känslan av att vara mitt på bondlandet: "Böndra rår!". Karaktären är inte avslipad utan så utpräglad att man är färdig att avundas provinsen dess bestämda och pigga lynne. "Bonden", säger Törneros, "är en äkta odalman. Gumælius — det var reskamraten — lärde i sitt Viby känna flera hummelgubbar av det slaget, om vilka han ej kunde tala utan att tårar voro färdiga att komma fram i ögonen av förtjusning. I allmänhet äro de icke öppenhjärtliga som sörmlänningen, men också icke, såsom han mången gång är, framfusige och obetänksamme. Icke heller hava de den förargliga gnetighet och illparighet som upplänningen; men icke heller hans småtrevliga förtrolighet, då denne visar sig på sin goda sida. Närkingarna äro ett något bakslugtt släkte, som tänker mer än det säger, och gör vad det tänker, förrän man vet ord av. En solid beräkning leder deras steg; med den konsolidera de sin privata ställning, och kunna även sträcka den ett stycke längre. De veta bättre än andra bönder, huru det står till i den allmänna världen, och man får av dem höra reflektioner grundade på ett eget sunt förstånd som slå spiken bättre på huvudet än all abstrakt teori."

När den unge Claes Lagergren löste upp sin vita halsduksknut efter den första kvällen tillsammans med furstar och furstinnor nere i Rom, sade han till sig själv som Frödings bonddräng sa om svampinjonerna: "Håja, nock ä dä finnt, men inte är dä just som ja ha tänkt mej dä". Claes Lagergren kom ju med tiden att bli synnerligen förtjust i sin roll som pävlig markis, men var gång som blodets röst gjorde sig hörd fick man ändå lyssna till en saftig svensk lantjunkares stämma. Det gamla livet i Asker, med dess pittoreska, blodfulla bondekultur och dess öppna, bekymmerslösa herrgårdskultur passade honom bättre som författare än alla kungliga salonger; och bilden av detta forna provinssiella liv har han på ett storartat sätt räddat undan förgängelsen. Det gav honom ett härligt stoff, färgrikt och otuktat och svenskt, mindre förfinat men väl så originellt som det som möter en i de värmländska memoarerna. Hans berättelser från Asker och Sköllersta kommer som ett enda forsande flöde, muntert och porlande, gnistrande i solen och

mörkt i skuggan. Han hade verkligen ett galleri av frodiga typer och originella personnager att fröjda sig åt. Där kommer prostinnan Blom med sin mullrande röst och sina väldiga åthävor, och där kommer pastor Norrman, som föredrogs som själasörjare framför prosten, därför att han ansågs ha liksom lite mer personlig bekantskap med synden — han fick söndag efter söndag tala om himmelriket med sin ohörbara stämma men blev aldrig betrodd att efter predikan läsa inkomna tillkännagivanden om vilka får, svin och hästar som var till salu. Där är kronofogden Kummelin med sitt indignerade brev till konungen mot den planerade sjösänkningen: "Ers Allernådigste Kungliga Majestät — lyssna ej till det allmänna skränet: 'Vattenavtappning, vattenavtappning, vattenavtappning!'" Där är mamsell Adelaid med sina storartade repliker, och där är hovslagaren som slog åder på sin oxe, när han blev sugen på blodmat; där är Flick-Johan och hans baneman; Meijerhielm, fröken Bruun och Hans Henrick von Essen, trotjänarinnor och backstugusittare, lantjunkare och luffare och borgare i Örebro. Det är hela landskapet som kommer i procession, och humöret är högt.

Claes Lagergren gjorde karriär och fick aristokratens samhällsställning, Verner von Heidenstam var aristokrat till födseln och framför allt läggningen; och skillnaden märks. Närkesdiktare kan man ju minst av allt kalla Heidenstam; han levde även så tillvida i en svunnen tid som för honom land skilde men sjön band samman. Hans rike var Vättern, och vad landskapet vid stranden hette var mindre väsentligt. Närking var han i alla fall, det är inte att förneka. Hans barndomsminnen från Olshammar, nyligen utkomna, är en av de skönaste prosaböcker som den svenska litteraturen äger, bestrålad av den klaraste frid. Alderdomligt stilfulla personer agera som i tysta tablåer, tant Lott och tant Molly — med minnen av den store Döbeln — duka tebordet i den pärlgrå salongen, det ringer samman från tornet i den lilla Birgittakyrkan, och ur skogstorpen komma Tivedsgubbarna framstultande i mörka livrockar och hattar av betydlig höjd; den gamle skolläraren från bruket klingar med stämgaaffeln före var psalm och letar efter tonen. Men för en pojke är det svårt att hålla tankarna tillbörligt samlade, för solen skiner in i kyrkan genom vapensköldarnas skimrande glas och körsbärsträden knacka skålmaktigt med sina lockande klarbär på de blyinfattade rutorna.

Det finaste med Närke är väl att det inom relativt trånga gränser haft rum för både slätt och bergslager, och ingen har finare återgivit den ensliga bergslagsidyllen än Heidenstam. Det är så frisk och vackert att man måste småle, när man läser det: "På två håll glittrade lummiga vättersvikar, där näckrosor tusentvis gungade utefter vassarna och ljustereldarna ringlade om höstaftnarna. Den lukt från milor, som

är skogsbon kär, kunde ibland på senhösten tränga sig ända till portarna. Dag och natt ljud de avlägsna brukssmedjornas dunk. Med allt detta och med sin fruktrika trädgård, sina vikar och öar, sina skogiga åsar och vildmarken strax utanför grindarna var gården på den tiden ett inåtvänt rike långt borta från den oro, som bodde vid de stora farvägarna."

Levi Ricksons landsmålsdikter behöver man kanske här inte stanna inför, ty de har blivit allmänt lästa i Närke. Kanske man ändå kan påpeka hur fint de bestyrker att dialekten ofta kan vara uttrycksfullare än riksspråket. Men gamle Vivallius är på längre avstånd från oss — det är nu snart 300 år sedan han avgick med döden och lämnade efter sig några kringströdda visor och en blomstrande procentarrörelse i Stockholm. Han skrev det svenska 1600-talets kanske skönaste dikt, klagosången över en kall och torr vår.

Gott majeregn giv, låt dugga tätt ner,
låt varm dagg örterna fukta.
Oss torkan bortdriv, låt frosten ej mer
de späda blomsteren tukta.
Var nådig, var nådig, för dem jag ber
som Herran tjäna och frukta.

Låt väderet kallt och torkan oblid
ej tvinga rosorna röda.
Låt åkeren stolt ej läggjas så nid
att han ej bondan kan föda.
Bevara från fara i allan tid
den späda jordenes gröda.

Låt gräset bli blött och blomsteren skön,
låt dansa lilla lekatten.
Låt fläkta oss sött vitt ut uppå sjön,
låt skönt vä'r blåsa på hatten.
På ången giv sängen i gräset grön
åt dem, som färdas i natten.

Tänkte Vivallius på våren hemma i Närke, då han skrev dessa malkalösa strofer? Ingen vet, men varför inte: det är ändå en jordson och åkerman som talar. Vårregn över slätten — det är en den unga friska tonen i naturens och bondeexistensens uråldriga schema av mognad, utslöcknande och evig återkomst. Det är den gamla stammen som grönskar och sträcker nya skott mot framtiden. Alltsedan landet mellan Kilsbergen, Käglan, Tiveden och Tylöskog för några årtusenden tillbaka höjde sig ur vattnet, lär det ha befunnit sig i samma folkslags ägo. Det kan vara värt att vi alla, var och en, gör vad vi kan för att det ska vara så också i fortsättningen.

Södermanlands—Nerikes Nations porträtt- och konstsamlingar.

Av August Hahr.¹

Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala har under tidens gång kunnat samla en ej obetydlig kollektion av målade eller skulpterade porträtt och andra konstverk. Från början var nationen som bekant uppdelad i två, Södermanlands och Nerikes, men en sammanslagning skedde 1805. De förenade nationerna motsvara alltså i det närmaste Strängnäs stift, liksom Västmanlands-Dala nation Västerås' stift.

En enhetlig samling bildar den svit av, man kunde kalla den, "berömda sörmlänningar", som 1840 skänktes av en anonym givare genom kapten Denis af Wählberg. Det rör sig visserligen om kopior, men goda sådana av original (även de i tre fall kopior), nämligen av Karl X Gustavs förnäma porträtt av Sebastian Bourdon i Nationalmuseum, Karl Karlsson Gyllenhielms, Johan Skyttes och Adler Salvius' på Gripsholm, den stora fornforskaren Johan Peringskiölds av Ehrenstrahls lärjunge Kristoffer Thomas i Statens Historiska Museum, kanslipresidenten frih. Fredrik Vilhelm Ehrenheims av Johan Gustav Sandberg i Utrikesdepartementet och poeten och översättaren Johan Magnus Stiernstolpes efter okänd förebild.

Uppsalastudenten Magnus Hallman försökte sig redan under sin studietid som porträttmålare. Efter Gustav Lundbergs pastell av den berömda skytteanske professorn Johan Ihre (på Ekebyhov), har han målat en av honom själv skänkt kopia i olja på Östgöta nation, och det är en replik av denna bild, som nu pryder nationens vackra tornsalong.

Den gustavianske målaren Lorenz Pasch d. y. representeras av två bilder. Den ena återger teologie professorn och domprosten Laurentius

1) För flera nedanstående uppgifter har jag att tacka bibliotekarien Jonas Samzelius. Även må här nämnas Elvir Lander, Inspektorsporträtt i nationens "Majhälsning till äldre landsmän", 4, 1931. Här omnämnda inspektorsporträtt äro där avbildade.

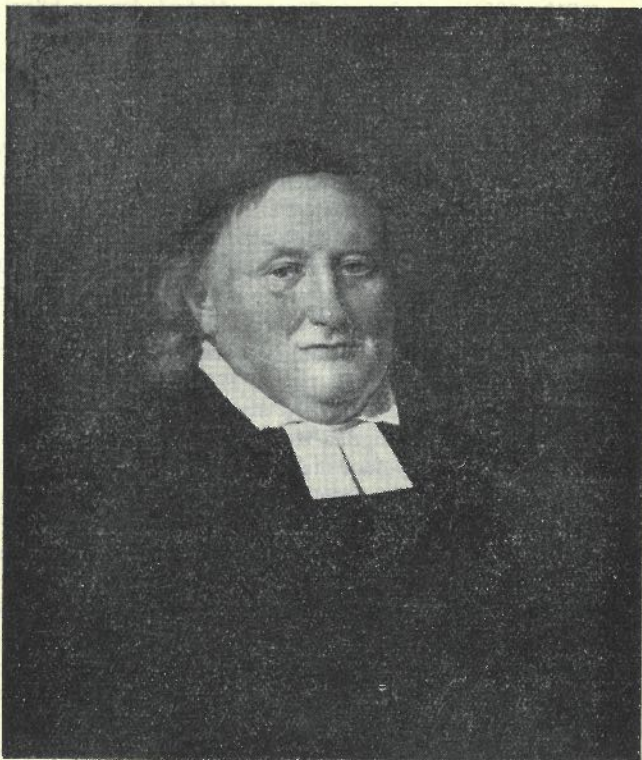
Palmberg (1713—1804) och har tydligen målats i dennes höga ålderdom. Iförd prästdräkt och pudrad peruk har han avbildats som en sjuklig gammal man. På ett sent datum, omkr. 1800, tyder också den mörka färggivningen. Den äldre tidens ljusare färgskala hade då alldeles försvunnit i den svenska porträttkonsten.

Lyckligare i flera avseenden är konstnärens skildring av professorn i orientaliska språk, sedermera biskopen i Strängnäs Johan Adam Tingstadius (1748—1827). Han bär svart dräkt med prästkrage samt nordstjärnan. Porträttet har enligt påskrift utförts, när Tingstadius var 46 år gammal, alltså 1794. Då var han nybliven teologie hedersdoktor. Hans ljusa, glada uppsyn beror dock nog mera på inverkan från Gustav Lundbergs pasteller, där de avbildade i regel ha denna älskvärdt leende konventionella min. På nationen hänger hans bild som ett minne av hans inspektorstid i Södermanlands nation 1789—1805.

Per Krafft d. y. har målat ett 1815 signerat rent av charmerande porträtt av domprosten i Strängnäs Hans Graffman (1748—1828). Det är inte alltid målaren haft lyckan med sig, men här har han på kornet förstått att träffa den vördige prästmannen med sitt gråa hår, svarta kalott och gemytliga ansiktsuttryck.

Förnämare är dock den tolkning miniatyrmålaren Erik Vilhelm Le Moine givit av latinaren och estetikern Adolf Törneros' intelligenta utseende och det i en rätt ovanligt stor miniatyr, signerad "*Mortui imagem pinxit Le Moine 1839*", alltså samma år Törneros dog. Denne var sörmlänning och har bl. a. på en romantisk lyrisk prosa skildrat en sommarresa i den älskade hembygden, norra Södermanland. Högst gåtfullt är emellertid det föregivna porträttet av ovannämnde Laurentius Palmberg, som anges föreställa honom i yngre år. Uppgiften förekommer i förteckningar från 1816 och 1817, men försedd med frågetecken och upprepas sedan i en inventarieförteckning från 1859, men utan nämnda tecken. Vi se en ung man i peruk, blå rock, röd väst och lindad vit halsduk, det hela tydande på, att målningen härrör från tiden omkr. 1740. Vem som avbildat den okände unge mannen, är likaledes ovisst, även om man kan tänka på Johan Henrik Scheffel eller möjligen Joakim Streng, en av tidens "mindre gudar" i den ädla porträttkonsten. Men Palmberg är det troligen icke vi se. Det finnes intet som tyder därpå.

Elias Martins namn lyser oss även till mötes, men han representeras endast av en kopia. I Strängnäs domkapitel förvaras nämligen bröstbilden av biskop Karl Lithman (1612—1686), förut teologie professor och domprost i Uppsala samt Nerikes nations inspektor 1663—1674, men Martin har målat porträttet efter förebilden på Ehrenstrahls stora målning "Karl XI:s kröning" på Drottningholm, medan kopian åter har till upphovsman porträttmålaren och kopisten Gunnar Ekblom.

Domprosten i Strängnäs Hans Graffman.

Oljemålning av Per Krafft d. y.

Se vi oss om bland porträtten från 1800-talets senare hälft och vårt eget århundrade, möta oss flera av stort intresse, både ur porträttsynpunkt och konstnärligt. Så är enligt en samtida tidningsnotis hovmålaren Carl Teodor Staaff den mästare, som efter fotografi återgivit dragen av Angelika-skalden Bernhard Elis Malmström, en bild, som nationen efter dennes död 1865 genom subskription förvärvade. En av nationens donatorer var den kände hovmannen och författaren, på sin tid Svenska akademiens ständige sekreterare, Bernhard von Beskow (1796—1868). I Uppsala universitets samling finnes hans av Olof Johan Södermark 1830 signerade mera ungdomliga porträtt, liksom av hans maka Magdalena af Wählberg. Här är det sonen Johan Per Södermark, som en

tre-tio år efteråt utfört detta av nationen önskade och till densamma 1861 av Beskow donerade minne av hans mäcenatskap. En utländsk konstnär, som i Sverige spelat en kort, övergående roll, var Gustav Stever. Denne har i sitt hemland Tyskland gjort sig ett namn som porträtt- och historiemålare. Jag vet icke av vilken anledning han kom hit, kanske för att hans landsman Fr. Dürck fått måla så många bilder av kungahusets medlemmar, och att han hoppades få en liknande framgång. Nog av, han kom, vistades i Stockholm 1850—1853, där han deltog i Konstakademiens utställning sistnämnda år, och besökte även Uppsala. Där ha minst tre porträtt målats, nämligen av teologie professorn Anders Erik Knös på Västgöta nation av professorn i grekiska V. F. Palmblad på Östgöta nation och det tredje av ärkebiskop Hans Olof Holmström (1784—1855) på Södermanlands-Nerikes. Det sistnämnda, daterat 1853, är både uttrycksfullt och arrangerat med oncklig ledighet och bravur, fast hållet i tidens vanliga bruna galleriton. I nationens samling skall det alltid förbli ett värdefullt inslag av 1800-talets tyska målarkonst.

Av senare lokala porträttister återfinner man i Uppsala här och där målarinnan Hulda Schenson, som dog härom året över nittio år gammal. Då hon tyvärr i regel målade efter fotografier, måste ju sägas, att dylika målningar ej äga så stort originalvärde. Hit hör på nationen porträttet av professorn i mineralogi och geologi Lars Edvard Walmstedt (1819—1892), en åldrig man med glasögon och vitt hår och skägg.

När man tänker på Axel Jungstedts konst, är det nog mera hans stora friluftsmålningar, som dyka upp i vår erinring än hans porträttbilder. Fråga är, om han dock ej målat den mest populära bilden av Oskar II, och Gunnar Wennerberg på Botanikums trappa hör väl också till de allmänt kända. Jungstedts trygga realism förnekar sig ej heller i hans skildring av Olof Hammarsten (1841—1932), professor i medicinsk och fysiologisk kemi, universitetets rektor i fyra år och nationens inspektör 1884—1906. Konstnären har förstått att ge uttryck såväl åt godheten som allvaret i hans väsen.

Anspråklösare är den av Anna Ödman målade bilden av en för nationen varmt intresserad landsman, kyrkoherden J. A. K. Hamnström (1813—1866), ett profilporträtt, utfört efter en blyertsteckning av Amalia Lindegren.

När vi stanna inför Emil Östermans tolkningar av professor Per Persson (1857—1929), latinaren och nationsinspektör 1906—1923, eller växtbiologen Rutger Sernander (f. 1866), en populär och kamratlig inspektör åren 1923—1931, ha vi nått fram till spirituella skapelser. Den förre var en godmodig man, men med öppen, litet ironisk blick för livets originellare företeelser, fast här godmodigheten tyckes ha över-

taget. Porträttet av den senare med det stilla småleendet och den forskande blicken är nog en av de bästa porträttoljningar målaren presterat och även i färghänseende ett lyckligt verk.

Med de nyss nämnda kan knappast tvillingbrodern Bernhard Östermans skildring av professorn i ortnamnsforskning Jöran Sahlgren (f. 1884) mäta sig, även om den är solid och verklighetstrogen, men den saknar något, man skulle kunna säga "pricken över i", det levande och personliga, som i så hög grad utmärker denne forskare. Sahlgren var nationens inspektör 1931—1941. Och därmed ha vi nått fram till den siste i raden av i målning återgivna inspektörer och andra landsmän, vilkas minne det för nationen under tidernas gång varit kärt att för kommande generationer bevara.

Till porträtten höra även ett antal i trapphuset uppsatta medaljonger såsom den av Sven Andersson i marmor utförda av hävdatecknaren och politikern Fredrik Ferdinand Carlson (1811—1887) och gipsmedaljongerna av kemiprofessorn Johan Gottschalk Wallerius (1709—1785), professorn i orientaliska och grekiska språken Jakob Jonas Björnståhl (1731—1779), amiralen och konstfilosofen Karl August Ehrensvärd (1745—1800), skalden Karl Mikael Bellman (1740—1795), och av Gustav III (1746—1792) Samtliga äro av Sergel, utom möjligen Wallerius, som även tillskrivits dennes lärare i Sverige Pierre Hubert L'Archeveque, skaparen av Gustav Vasas och Gustav II Adolfs statyer i Stockholm.

I detta sammanhang bör ej förglömmas marmorbysten av kejsar Augustus som barn, en modern kopia efter romerskt original, men utförd med glänsande skicklighet, som gör sin förebild, antagligen av en grekisk mästare, all heder. Bysten är en gåva av doktorinnan Stenberg i Trosa.

Men nationsrummen dekoreras därjämte av några andra målningar, nästan uteslutande landskap, ja, även i den närliggande studentflygeln finner man dylika. Främst må här nämnas Prins Eugens väldiga duk "Den ljusa natten", sign. 1913, en utsikt över Tyresöfjärden med en skogbevuxen långsträckt holme i mellangrunden. I vattnet speglar sig den rödtonde dunkla natthimmelen, och över det hela vilar sommarnatt-himlens stämningsfulla ljus. Tavlans är en donation av Närke-shertigen Prins Eugen. En gåva av konstnären är även Reinhold Norstedts målning "Landskap från Lunda i Vingåker", ett sörmländskt slättlandskap i sommartid med röda stugor, björkdungar och längst bort skog under en molnig aftonhimmel. Det tillhör en solid, realistisk landskapsstil, före impressionismens genombrott. Den gamle landskapsmålaren Olof Hermelin har målat den lilla tavlan "Insjövik", som är av liknande uppfattning och torde återge ett motiv, fast mindre och anspråkslösare, från

Den ljusa natten.
Oljemålning av Prins Eugen.

hembygden, men med den förras mästerskap kan den givetvis ej tävla. Till minne av en bortgången landsman hänger även här en duk med härliga skära tulpaner, en ståtlig dekorativ skildring av Olle Hjortzberg och en skänk av den avlidnes maka.

Längre tillbaka i tiden ligger slutligen Bernhard von Beskows donation av Sergels "Liggande faun" (1774) i gips, en av sprittande liv och rörelse präglad gestalt, det första i raden av mästarens odödliga skulpturverk.

Sällskapet V. f. N:s Jubileumsfond.

Av Matts Essén.

Bland de kamratliga sammanslutningar, som finnas inom nationen, torde "Vännerna från Nyköping" vara den äldsta, bildad den 23 oktober 1870. Sällskapets ändamål är enligt stadgarnas § 1:

- 1: Att vara en fast föreningspunkt mellan de studerande vid Uppsala Universitet, vilka studerat vid Nyköpings läroverk.
- 2: Att söka verka för Södermanlands och Nerikes Nations fördelar.
- 3: Att insamla en fond, varifrån ett eller flera stipendier skulle komma att utdelas till medlemmar av Södermanlands och Nerikes Nation, vilka tillhört Nyköpings Högre Elementarläroverk.

Tidigare anordnades varje månad enkla kamratliga samkväm, präglade av frisk kamratanda och ett äkta studentikost gemyt. Den 23 oktober brukar sällskapet samlas till gemensam fest. Särskilt vid tiden omkring sekelskiftet var det mycket livaktigt, en mångfald gökar bära bl. a. vittne därom. Den vanliga samlingsplatsen var då det gamla Phoenix.

Stipendiefonder ha bildats uteslutande av inträdes- och årsavgifter. Denna sista är bestämd till 2 kr. per år. Inbetalades den efter 1 maj, blev det enligt stadgarna 50 öre i plikt, varför det tidigare var praxis, att skattmästaren ej inkasserade avgiften förrän i maj. Sällskapet har under årens lopp samlat in rätt aktningvärda belopp. Stipendiefonder ha överlämnats till nationen, med omkring 2,000 kr. per gång, den 1 oktober 1890, den 1 april 1903, den 1 januari 1917 och slutligen en reservfond år 1930.

Den 23 oktober 1920 fyllde sällskapet 50 år, vilket firades med högtidssammanträde å nationen och middag å Phoenix. Två av sällskapets stiftare, prosten H. Pettersson i Valla och kyrkoherde T. Möller i Sköldinge voro närvarande. Därvid diskuterades ett förslag om att insamla medel till en fond, vars avkastning skulle användas till resestipendier. Saken diskuterades ingående. Det föreslogs:

- 1: Fonden överlämnas ej till nationens förvaltning förrän den stigit till minst 3,000 kr.

- 2: Hela räntan skall ej användas till stipendier, utan lämplig del av densamma användas för fondens tillväxt.

- 3: Stipendiet bör till att börja med utgå förslagsvis vart tredje år.

- 4: Stipendiet får sökas av medlem av V. f. N. Det bör tillses, att den, som erhåller detsamma, bör om ej vara medellös, dock ha så ekonomiskt ställt, att stipendiet blir honom till väsentlig hjälp. Företrädere ges åt den, som ägnat tid och arbete åt sällskapets eller nationens angelägenheter.

Vid detta sammanträde förbundo sig flere äldre medlemmar av sällskapet att årligen inbetala ett bidrag av 5 kr. eller en engångsavgift på 100 kr. Denna insamling är nu avslutad. Sjuttiofem av sällskapets ledamöter ha lämnat bidrag och fonden uppgick den 23 okt. 1941 till 8,500 kr., som nu överlämnas till nationens förvaltning. Fonden har hela tiden förvaltats av initiativtagaren, docent J. Palmgren, som livligt intresserat sig för densamma.

Sällskapets månatliga sammankomster existera ej längre. I stället torde dess ekonomiska verksamhet på senare tid blivit det viktigaste. Det är att hoppas, att sällskapet ej nu slutar med att på detta sätt arbeta för sina medlemmars bästa. Varför ej nu söka samla medel till ett stipendierum i Arkadien, avsett för en Nyköpingsstudent?

Femton år.

1927—1942.

Av Jonas L:son Samzelius.

1927—1942. Att i några rader sammanfatta allt som under dessa år inträffat, åstadkommit eller upplevts i nationen, är icke möjligt. Mycket står att läsa härom i våra små årsskrifter under rubrikerna: Från vår till vår, Landsmännen, Nationens styresmän, Utgående balans o. s. v. Ansikten och personer äro nya, men livet i övrigt sig mera likt, än mängden i förstone tror. Raderna härnedan avse bara några mera markerade förändringar. De höra nästan alla till de yttre sidorna av nationens liv.

1927 samlades nationen till sitt första kamratmöte. Det var glans och glädje och gamman och vår som aldrig förr.

1927 bildade vi vår kamratförening, efter gammal studentsed kallad Veteranerna. Förebild just här i Upsala var i viss mån Kalmar nation; annars funnos ju många liknande föreningar på olika områden. Och Veteranerna kom 1928 med första årgången av sin Majhälsning till landsmännen, förnämre än någon senare. Den präglades i hög grad av vår inspektors professor Sernanders tal vid kamratmötet. Föregångare till avdelningen "Från vår till vår" var Västmanlands-Dala nations lilla flygblad, utgivet alltsedan 1918 och under begynnelseåren författat av nationens ABC. Sedermera ha vi själva blivit förebildande och fått flera efterföljare både i det ena och andra stycket bland flera av nationerna såsom Stockholms, Upplands, Gästrik-Hälsinge, Smålands, Värmlands och Gotlands nationer. Veteranerna ha sedan för varje år sänt ut sin Majhälsning, som nått medlemmarna dagarna före Valborgsmässan, den tid på året, då varje gammal Upsalastudent i minnet ovillkorligen drager åter hit. 15 årgångar med den nuvarande. Samtidigt ha Veteranerna samlat sig ett litet grundkapital på omkring 7,000 kr. Sedan nationens inspektör, professor Sahlgren, manat till samling kring en nationens Allmänna stipendiefond — ständigt öppen för alla gamla landsmäns bidrag — har Veteranerna under åren kunnat överlämna mer än 2,500 kr. till fonden. I föl överlämnades till nationen två goda porträttkopior av ett par gamla inspektorer, biskoparna Lithman och Lun-

dius i Strängnäs. I år skall en filmupptagning av kamratmötet bekostas av föreningen.

1927 på våren kom Martha P:son Henning med en gåva, som medförde, att nationen drog in värmeledning i sitt hus det året. Sedermera har nationen ägnat sitt hus mycket intresse. Så småningom insamlades medel för restaurering, och olika förslag undersöktes och förkastades, men lämnade alltid något av värde kvar. Insamlingen hade 1939 nått så långt, att man kunde tänka på att börja. Landshövding Hasselrot i Örebro hade samlat en stor och givmild skara vänner till nationen, andra hade ryckt till hjälp, såsom Örebro Sparbank och direktör Äqvist, för att nu endast nämna de största bidragsgivarna. Men kriget och bombarna avhöllo oss från företaget fram till sommaren och hösten 1940. Nu är emellertid nationshuset åter i värdigt skick. Den nuvarande generationen av landsmän är glad över sitt arv och tacksam för allt stöd till dess bevarande och vårdande. De gamla, som i vår hälsa på oss, hoppas vi skola trivas väl i sitt gamla hem.

1927 inköpte nationen efter moget övervägande granngården, S:t Larsgatan 6, och restaurerade sedermera densamma. I viss mån innebar detta första steget till en omplacering av nationens fondkapital. 1929 vidtogs en gränsreglering, som avsevärt ökade möjligheterna för ett förnuftigt bebyggande av tomten. Efter inhämtande av erfarenheter från olika håll beslöt nationen år 1936 uppföra ett bostadshus för studenter på den del av tomten, som ligger i hörnet av S:t Lars- och S:t Johannesgatorna. Därmed togs också andra steget till en omplacering i realvärden av nationens fondmedel. Så uppstod det s. k. Arkadien, där 66 studenter och studentskor nu bo, varav dock några äro "utläningar". I övriga delar av nationsgården bo f. n. 14 st. studenter. I detta sammanhang erinra vi om, att Nyköpings Sparbank 1928 skänkte oss grundplåten till den studentrumsfond, som nationen äger, men ännu ej ansett sig böra taga i anspråk. Vi erinra oss också de gåvor in natura, som vi erhöilo till Arkadien: en av dem från disponent Carlén på Yxhult föranledde nationen att göra en reservation av 6,500 kr. till ett Askers Härads rum.

1927 tog nationen initiativ till bildandet av en studielånefond. Efter underhandlingar, särskilt med hembygdens sparbanker, och i efterföljd av olika kreditkassaföretag, beslöt så nationen år 1929 att bilda en sådan fond om högst 300,000 kr. Medlen skulle anskaffas genom lån av Självhjälpsföreningen och nationens fondförvaltning samt sparbankerna. Av de sistnämnda hjälper oss framför allt Örebro Sparbank, men vid dess sida ha vi att nämna Oppunda Härads, Eskilstuna och Upsala Sparbanker. Bankdirektör J. E. Jönsson har varit oss ett gott stöd vid dessa underhandlingar. Fonden är nu uppe i en omslutning på

kr. 239,712:16. Läntagarna voro vid sista bokslutet 95 st. till antalet. Under de gångna åren har bildats en reserv på kr. 15,810:42. Att Självhjälpsföreningen här kunde träda in så starkt; att studielånefonden med visst fog kan sägas vara ett dotterföretag till den, berodde på den lyckliga omständigheten, att föreningen år 1929 efter framlidne komminister Jonsson på Ingarö erhöi en donation på omkring 50,000 kr.

1927 förvaltade nationen stipendiedonationer till ett belopp av kr. 134,273:96. 1941 uppgick motsvarande belopp till kr. 270,538:01. Av de donationer från goda givare, som under denna tid kommit nationen till del, erinra vi om Allmänna stipendiefonden, Anells minnes fond, Hammarstens fond, Jörgensens fond, Per Perssons stipendiefond, Einar Petris minnes fond, Seippels fond, Täckholms fond och V. f. N:s reservfond. Det bokförda stipendiefondskapitalet har sålunda fördubblats. Under samma tid har direktör Aqvist till universitetet överlämnat en för medlemmar av nationen avsedd stipendiefond å 50,000 kr. Vidare har nationen att vänta ett par ännu icke överlämnade fonder, direktör Rapps i Örebro å 5,000 kr. och V. f. N:s jubileumsfond å 8,500 kr.

1927 förvaltade nationen i s. k. donerade nationsfonder, vilkas avkastning kan eller skall användas till annat än stipendier, till ett belopp av kr. 11,037:93. 1941 var beloppet kr. 43,543:80. De tillkomna fonderna äro: Studentrumsfonden, Donationsrumsfonden, Per Perssons fond, Per Perssons sjukkasseeffond och Hembygdsbibliotekets fond. Det bokförda beloppet har nära nog fyrdubblats. De här nämnda fonderna äro synnerligen välkomna genom det stöd de kunna lämna åt olika delar av nationens verksamhet.

1927 levde vårt land i försvarsnedskrivningens, den godtrogna optimismens och idyllens tecken. Nu söker det med uppjudande av alla sina krafter och i kanske allt allvarigare situationer att slippa malas sönder i den "Untergang des Abendlandes" som i allt mer stegrad tempo pågått i snart tre år. Nationens manliga medlemmar ha i stor utsträckning deltagit i vårt lands militära beredskap, delvis direkt i kampen. Må vi ej förglömma, att det också skett med stora uppoffringar. Visserligen förtälja våra Majhälsningar om alla de många examina, som avlagts, men kriget har dock vållat många förseningar och bekymmer.

1927 bestod vårt lilla samhälle av helt andra medborgare än nu. Om någonstades så framträder livets växling särskilt i en studentnations liv. Här i Upsala märks den mest på alla nya, som för varje år strömma till, på deras nya insatser och deras inställning till gamla och nya, stora och små frågor. För oss äldre märks den mest genom dödens ingrepp. Varje Majhälsning har nya bud om länkar i kedjan, som brustit.

Veteranerna.

Sammanträde.

Föreningen Södermanlands-Nerikes Nations Veteraner kallas härmed jämlikt föreningens stadgar § 3 att sammanträda å Nationslokalen omedelbart efter Nationens högtidslandskap torsdagen den 30 april 1942.

Föredragningslista:

1. Berättelser över granskning av föreningens räkenskaper för tiden 16 april 1937—15 april 1942. (Se Stadgarnas § 7.)
2. Meddelanden.
3. Val av sex ledamöter i föreningens nämnd. (Se Stadgarnas § 4.)
4. Event. övriga ärenden.

Föreningens Nämnd sammanträder omedelbart efter Föreningens allmänna sammanträde.

Upsala den 9 april 1942.

Rutger Serander.
Ordförande.

Räkenskaperna 17 april 1941—16 april 1942.

Ingående behållning: Sv. Statens 4,5 % obl. å 4,000 kr. 3,960:54; A sparkassa 2,941:02; A postgiro 138:38. Summa kronor 7,039:94.

Inkomster: Avg. av 4 st. ständ. ledamöter 200:—; Årsavgifter 687:—; Räntor 217:45; Gåvor att förmedla 85:—. Summa kronor 1,189:45.

Utgifter: Tryckning o. exped. av 1941 års Majhälsning 797:60; Förv. kostn. 21:67; Förmedlat gåvor till Allm. stipendiefonden 85:—. Summa kronor 904:27.

Utgående behållning: Sv. Statens 3,5 % obl. å 4,000 kr. 3,960:54; A sparkassa 2,984:62; A postgiro 379:96. Summa kronor 7,325:12.

Nya medlemmar.

Hjalmar Carlborn, Konsul, Kristianstad (Ständig).
 Märtha Elvers-Hulth, Fru, Förste biblioteksassistent, Stockholm.
 David Fridborn, Lantbrukare, Fågelö gård, Torsö (Ständig).
 Bo Löwenström, Kyrkoherde, Laxå.
 Axel Nylander, Civilingenjör, Borås (Ständig).
 Yngve Akerrén, Överläkare, Linköping (Ständig).

Föreningens nämnd.

Självskrivna ledamöter: Nationens inspektor, förste kurator och skattmästare.

Valda ledamöter: Professor Rutger Sernander, kommerserådet Martin Jansson, direktör Mauritz Carlson, bankdirektör Carl Wellander, läroverksadjunkt Carl Cederblad, direktör Fritiof Söderbäck, borgmästare Eric Wahlberg och andre bibliotekarie Sven Sernander.

Ordförande: professor Sernander, vice ordf. vakant, sekr. bibliotekarie Sernander, skattm. bibliotekarie Samzelius.

Årsavgiften för 1942.

Årsavgiften hoppas nämnden även detta år få emotse genom postgiroförsändelse. Inbetalningskort bifogas detta brev. Liksom i följande anses skattmästaren kunna befrias från skyldigheten att kvittera på detta sätt inlevererade avgifter. Skattmästaren vore tacksam om medlemmarna snarast möjligt och helst före Valborgsmässoaftonen ville inlämna sin avgift (årsavgift minst 3: — kr., ständig minst 50: — kr., understödande minst 100: — kr.) till Södermanlands-Nerikes Nations Veteraner, Uppsala (Postgirokontonummer 25906).

INNEHÅLL:

	Sid.
Från vår till vår	3
Landsmännen	28
Nationens ämbetsmän	31
Utgående balanser	33
Närke i litteraturen av Gösta Attorps	36
Södermanlands-Nerikes Nations porträtt- och konstsamlingar av August Hahr	44
Sällskapet V. f. N:s Jubileumsfond av Matts Essén	50
Femton år. 1927—1942 av Jonas Samzelius	52
Veteranerna	55